Wegen ontmoeten beken

van 19 oktober tot 7 november 2021

Cultuur- en beleefcentrum 'De Krop'
Dorpsstraat 9b - Kampenhout

Tentoonstelling

Ontdek onze beken van bron tot monding,
hun geschiedenis, de watermolens en nog veel meer ...

gratis toegang iedere dinsdag van 14 tot 18u
woensdag van 13 tot 17u
zaterdag en zondag van 10 tot 18u

foto: Mike Kempeneers - www.mikesvision.be

10 jaar Campenholt Heemkring Kampenhout

KAMPENHOUT
KNAP·LANDELIJK·ZORGZAAM

DIJLELAND REGIONAAL LANDSCHAP

VLAAMS-BRABANT

Natuurpunt Kampenhout

V.U. : Campenholt - Kutsegemstraat 15 - 1910 Kampenhout

www.campenholt.be

Het project "wegen ontmoeten beken"

1

Naamborden aan de beken in Kampenhout ! De bordjes van de trage wegen, een project waarin Kampenhout pionierde, waren een inspiratiebron. Zo ook de fraaie naamborden bij rivieren en beken die we elders tegenkomen, zoals op veel plaatsen in Wallonië. Het idee werd enthousiast onthaald door de gemeente. Een 'bekenwerkgroep' werd opgericht, met leden uit Campenholt, de Gemeente, het Regionaal Landschap Dijleland en Natuurpunt. Door Hubert Gulinck werd een inventaris gemaakt van de plaatsen in Kampenhout waar wegen en beken elkaar kruisen in het openbaar domein, gecorrigeerd en aangevuld door Sonia Van de dries en Marijke van Bosstraeten.

De naamborden werden door Erik Heymans ontworpen, in stijl en formaat conform met die van de trage wegen. Een QR-code op elk van de borden leidt naar de website van Campenholt, waar voor elke beek een bondige uitleg kan gevonden worden.

Het Regionaal Landschap Dijleland verkreeg een subsidie van de Provincie Vlaams-Brabant voor de aanmaak van de borden.

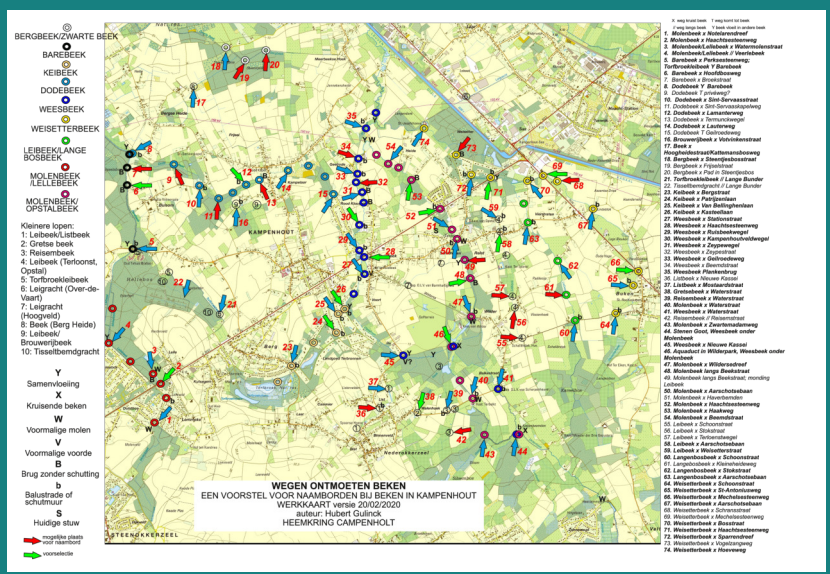
Op 16 oktober 2020 werd het prototype naambord onthuld aan de Weesbeek. In het voorjaar van 2021 werden een 70-tal naamborden geplaatst door de technische dienst van de gemeente.

Dit project wil een extra bijdrage leveren aan de reeds bloeiende wandelcultuur in onze gemeente, maar vooral aan de bewustwording van ons landschappelijk erfgoed en onze kwetsbare natuur en milieu.

Meerdere van onze beken lopen doorheen twee of meer buurgemeentes. We hopen dat onze buren inspiratie mogen vinden in dit project, zodat we samen werk kunnen maken van de koestering van onze beken als elementen van verbinding.

Een artikel over de Kampenhoutse beken in het jaarboek van Campenholt.

Inventaris van de kruisingen van wegen en beken.

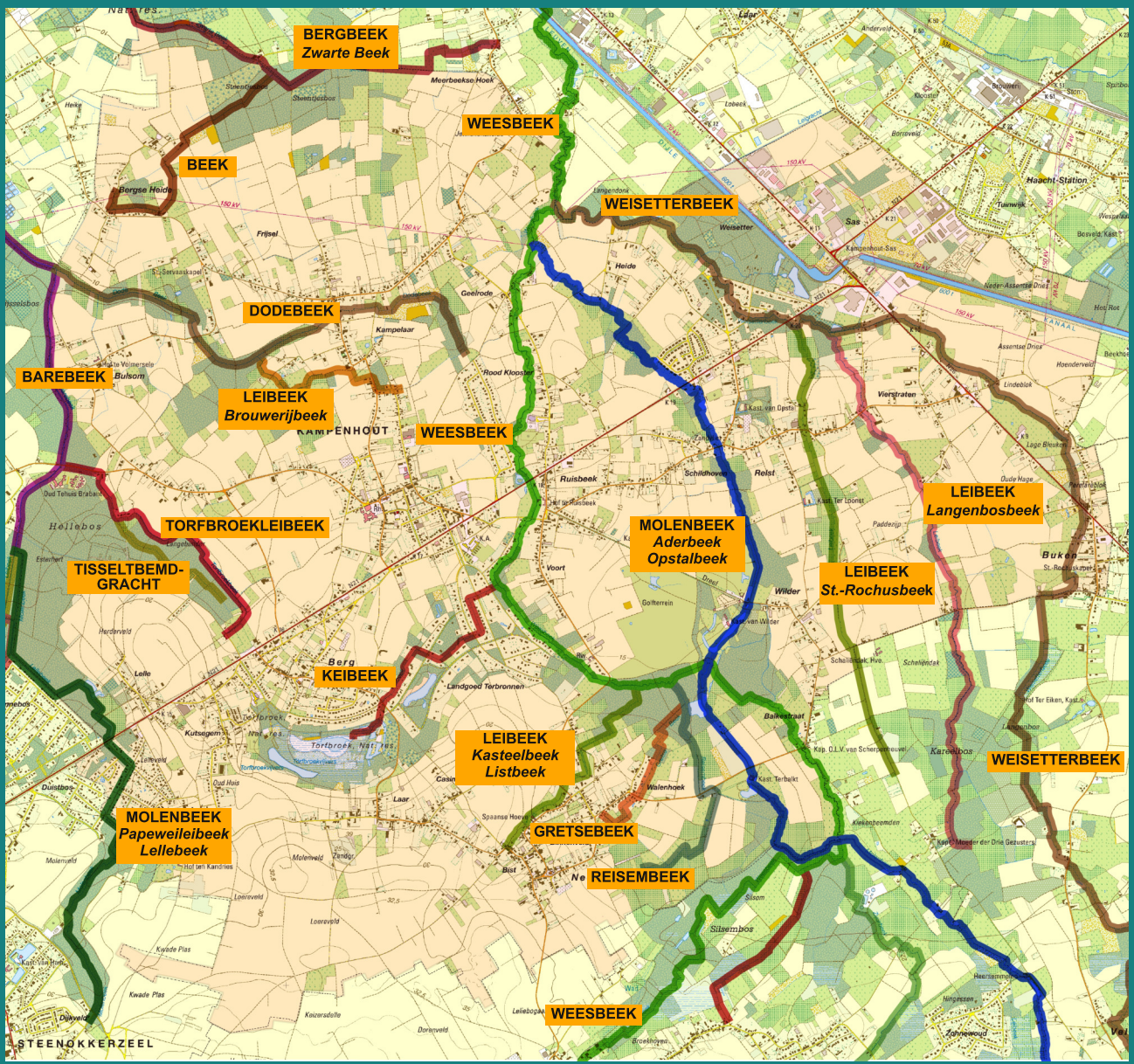

Inhuldiging van het eerste naambord op 16 oktober 2020.
Van links:
Tom Dehaene (Gedeputeerde Vlaams-Brabant)
Kris Leaerts (Burgemeester Kampenhout)
Sonia Van den dries (Campenholt)
Edith Grauwels (Schepen)
Erik Heymans (Campenholt)
Hilaire Vanhove (Schepen)
Huub van der Steld (Campenholt)
Hubert Gulinck (Campenholt)
Wim Aertsen (Regionaal Landschap Dijleland)
Marijke Van Bosstraeten (Cultuurdienst Kampenhout

Campenholt Heemkring Kampenhout
KAMPENHOUT KNAP·LANDELIJK·ZORGZAAM
DIJLELAND REGIONAAL LANDSCHAP
VLAAMS-BRABANT
Natuurpunt Kampenhout

De beken in Kampenhout

2

Kampenhout telt ongeveer 45km aan beken en zeker zoveel lengte aan grachten. Maar het onderscheid tussen een beek en een gracht is niet scherp. Zo is de Tisseltbemdgracht een permanent stromend beekje, terwijl Beek (sic) eigenlijk een leigracht is omheen de wijk Berg-Heide. De op deze kaart weergegeven namen zijn vooreerst de officiële naam volgens de Vlaamse Hydrografische Atlas, vervolgens tot twee historisch bevestigde namen, die we ook hebben vermeld op de naamplaatjes in Kampenhout (alleen de naam Sint-Rochusbeek is een nieuwe suggestie). De aliassen helpen de beken een sterkere identiteit te geven. Hieronder worden nog meer alternatieve en vaak vergeten beeknamen vermeld, die we vinden in oude kaarten en archieven, maar die soms slechts gelden voor beperkte beeksegmenten. Sommige namen zijn zelfs versprongen van één beek op een andere. Foute notaties in kaarten en archieven zijn niet uit te sluiten, zo is 'Roode Beek' denkelijk een verkeerde notatie. Zie ook de posters van de afzonderlijke beken.

(westelijke) **Molenbeek**: Papeweileibeek, Lellebeek, Barebeek
(oostelijke) **Molenbeek**: Aderbeek, Oorbeek, Opstalbeek, Maelbeke
Weesbeek: Wiesbeek, Wesembeek, Ruisbeek, Bankbeek, Ransembeek, Reisembeek, Molenbeek, Wolfbroeckbeeck
Keibeek: Koubeek, Koybeke, Torfbroeckbeecke, Torfbroeck Leybeecke
Leibeek: Lange Bosbeek, Langenbosbeek, Ransbeke, Cruysbeke, Elsterbeke
Leibeek: Sint-Rochusbeek
Leibeek: Listbeek, Kasteelbeek
Weisetterbeek: Doybeeke, Dolijck beeke, Rottebeek, Lombeek, Laubeek
Bergbeek: Zwarte Beek, Zwart Water
Dodebeek: Roode Beek
Barebeek: Molekensbeek, Doode Beek

Campenholt
Heemkring Kampenhout

KAMPENHOUT
KNAP·LANDELIJK·ZORGZAAM

westelijke Molenbeek

3

Door de wijk Lelle loopt een Molenbeek over 2,5 km (voor de andere Molenbeek, zie paneel 10). De bron aan de Dijkstraat in Steenokkerzeel is te vinden in een ronde put gemetseld in natuursteen. De bron wordt constant gevoed door grondwater uit het Midden-Belgische plateau, waardoor deze beek ook in droge zomers nooit droog valt. Vanaf de plaats van de voormalige Overmolen, net over de grens met Steenokkerzeel, werd de beek in meerdere fasen en stukken rechtgetrokken, verlegd, verbreed en verdiept. De beek heeft alternatieve historische namen: Papeweileibeek en Lellebeek.
Een tweede molen, de Lellemolen, was eigendom van het kasteel van Lelle en begin 20ste eeuw afgeschaft, hoewel nog vernieuwd eind 19de eeuw. Het molenhuis bestaat nog als een gerenoveerd woonhuis. De afgesneden oorspronkelijke beekloop in het Hellebos bestaat nog als een sloot.
De Veerlebeek (Beversluisbeek) uit Steenokkerzeel loopt vanaf het einde van de de Ribaucourtdreef over 230m parallel met de omgeleide Molenbeek. Kort daarna mondt de Veerlebeek uit in de Perkse Leibeek. Tenslotte verenigen zich de Molenbeek en de Leibeek tot de Barebeek. Dit is de officiële interpretatie, maar het zou logischer zijn de Molenbeek te beschouwen als de bovenloop van de Barebeek.

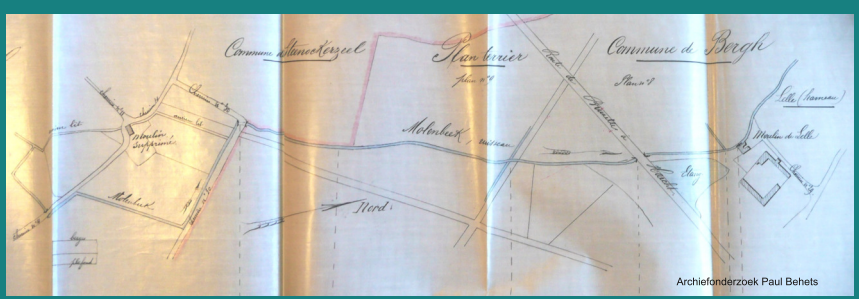
Tracé van de Molenbeek. 1: bron, 2: site van de Overmolen, 3: site van de Lellemolen. 4: kasteel van Perk. a: Veerlebeek, b: Perkse Leibeek, c: oude loop van de Molenbeek, d: Barebeek, e: drainagegracht uit het voormalig militair domein.

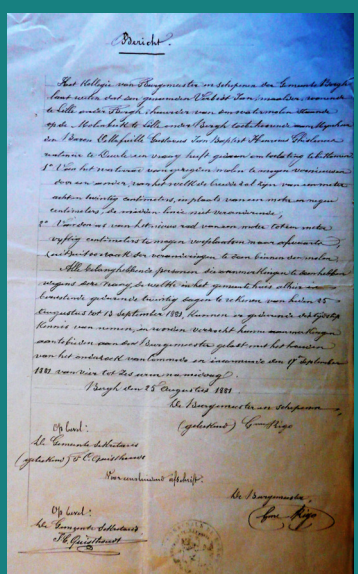
Ronde put met de bron van de Molenbeek. Dijkstraat, Steenokkerzeel.

Molenbeek herlegd langs de Notelarendreef en in de jaren 1980 gerecalibreerd met een verdiept trapeziumvormig dwarsprofiel. De watervalletjes zijn een indicatie van het grote verval van de beek.

Kaart van de loop van de Molenbeek tussen de Overmolen en de Lellemolen, 1881. De Overmolen was reeds afgeschaft en de Molenbeek er van weggeleid.

Bericht van de gemeente Berg over geplande herstellingen aan de Lellemolen, 1881.

In de voorgrond de herlegde Molenbeek, uit de achtergrond nadert de Veerlebeek uit Steenokkerzeel, die dan een eindje evenwijdig met de Molenbeek gaat stromen. Aan het noordeind van de de Ribaucourtdreef.

Campenholt
Heemkring Kampenhout

KAMPENHOUT
KNAP·LANDELIJK·ZORGZAAM

westelijke Molenbeek

3b

De Molenbeek, de Veerlebeek en de Perkse Leibeek bevinden zich tussen de oude kasteeldomeinen van Perk en van Lelle. Reeds op de Ferrariskaart (1771-1778) is te zien dat dit gebied grondig werd ingericht met rechtlijnige paden en gekanaliseerde beken. Dit geeft dit gebied tot vandaag een heel aparte sfeer. De watermolens, het kasteel en de kapel van Lelle bestaan jammer genoeg niet meer.

De kronkels van de Barebeek zijn thans rechtgetrokken.

De oude Aarschotsebaan liep hier vlak langs de voormalige loop van de Molenbeek. Thans is dit de Wolfsputwegel.

Geometrische padenfiguur naast de Molenbeek, een typische barokke aanleg.

Voormalig kasteel van Lelle, met molen en molenvijver.

Kasteel van Perk

De Overmolen, net over de gemeentegrens in Steenokkerzeel.

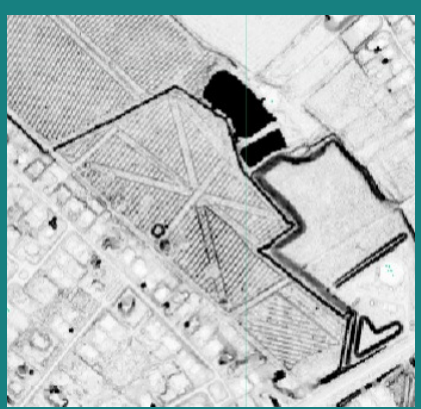
Hof Te Candriessche

Kasteel ter Ham

Tot halfweg de twintigste eeuw lag de bronput van de Molenbeek een paar 100m ten zuiden van de huidige, aan de Dijkstraat in Steenokkerzeel.

Nog goed gemarkeerd als een greppel in het Hellebos: de voormalige loop van de Molenbeek.

De geometrische padenfiguur uit de kaart hiernaast is zichtbaar gemaakt door een LIDAR (laserpulsen-)opname. Ook goed herkenbaar zijn de Lillebroeckvijvers, de huidige en de oude loop van de Molenbeek, en de contour van de voormalige molenvijver. (Geopunt Vlaanderen)

Verzameling Jean-Marie Verhulst

Rechtgetrokken beeksegment vanaf de Haachtsesteenweg naar de Lellemolen, begin 19de eeuw.

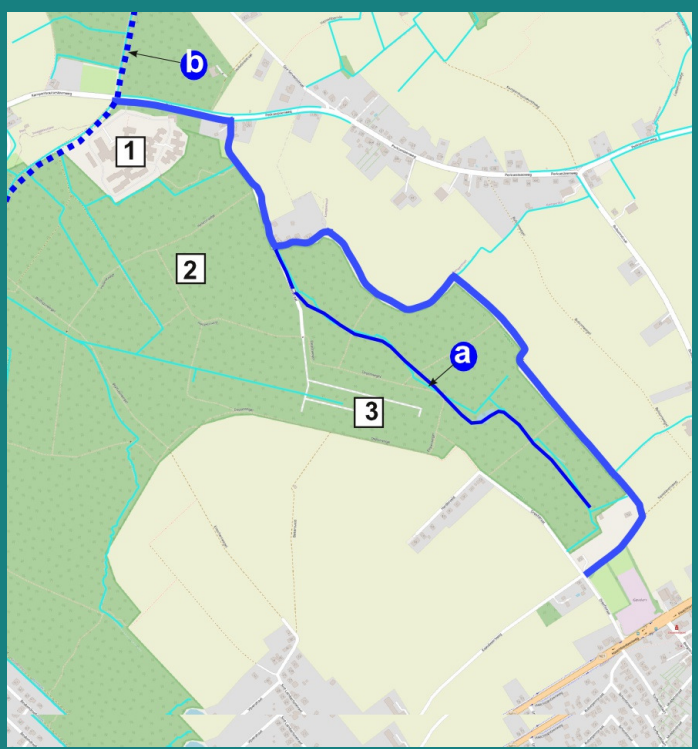
Campenholt
Heemkring Kampenhout

KAMPENHOUT
KNAP·LANDELIJK·ZORGZAAM

Torfbroekleibeek en Tisseltbemdgracht

4

De Torfbroekleibeek loopt strak langsheen de trage weg 'Lange Bunder', aan de rand van het oostelijke 'been' van het Hellebos. Vroeger begon de beek aan de rand van het Torfbroek, vandaar haar naam (zie paneel 15). Het voormalige kasteel Clippersteyn (hoek Schoolstraat en Kutsegemstraat) lag aan deze beek. Waar de Schoolstraat en de Middenstraat kruisen ontving ze de nu ook verdwenen Pastoorsleibeek. De Torfbroekleibeek werd in het eerste kwart van de 20ste eeuw geleid in de baangracht ter hoogte van het latere Ons Tehuis Brabant. De monding in de Barebeek is goed te zien net voorbij de ingang van OTB. Doorheen het bos loopt de bijna 1 km lange Tisseltbemdgracht die uitmondt in de Torfbroekleibeek, waar de trage weg Langebunder en de Hellebosstraat elkaar treffen. Het is bekoorlijk om dit permanent stromend bosbeekje te beschouwen als een meer oorspronkelijke waterloopje, dat bovendien nog binnen de bedding van de fossiele Demer stroomt (paneel 14). De Torfbroekleibeek langs de Lange Bunder zou dan een omleidingsgracht zijn.

1: Ons Tehuis Brabant, 2: Hellebos, 3: slipschool, a: Tisseltbemdgracht, b: Barebeek.

De Torfbroekleibeek langs de trage weg Lange Bunder

De Torfbroekleibeek passeerde het voormalige slot Clippersteijn, aan de hoek van de huidige Schoolstraat en Kutsegemstraat. Kaartboek van het klooster van Jericho, 1724. Met dank aan Paul Behets.

De Tisseltbemdgracht, een verborgen permanent stromend beekje ` in het Hellebos. Tissel(t)bemd = beemd met distels.

Monding van de Torfbroekleibeek in de Barebeek, aan de ingang van Ons Tehuis Brabant.

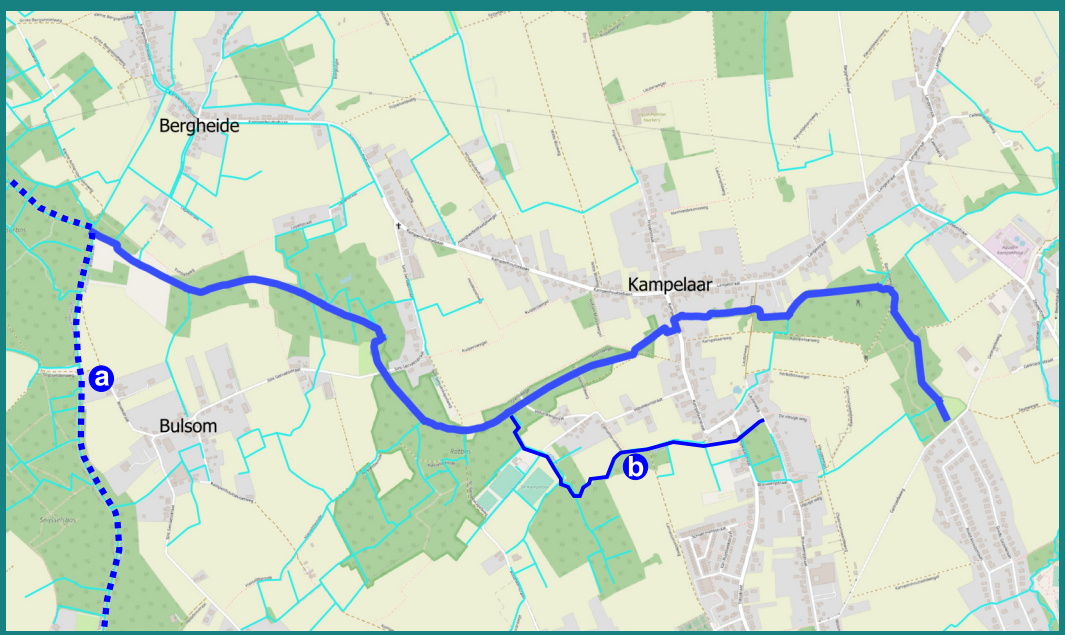

Campenholt
Heemkring Kampenhout

KAMPENHOUT
KNAP·LANDELIJK·ZORGZAAM

Dodebeek en Leibeek (Brouwerijbeek) 5

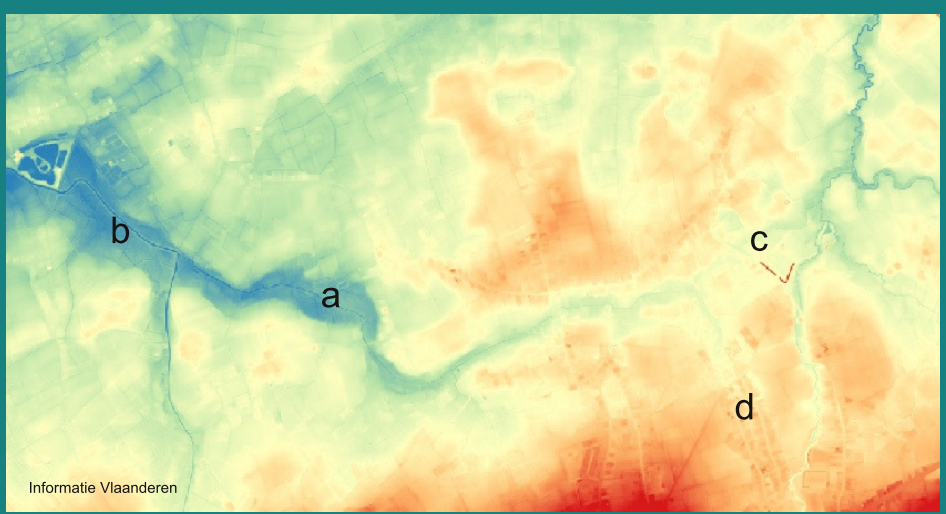
De Dodebeek (Dode Beek, Doodbeek) is 3,5 km lang en loopt van oost naar west naar de Barebeek nabij het gehucht Bulsom. Ze is om meerdere redenen een merkwaardige beek. De naam wordt verklaard door de (vroegere) aanwezigheid van plassen met stilstaand water langs de beek, maar zou er geen andere verklaring mogelijk zijn? Tijdens de winter en na lange regenperiodes is dit trouwens allesbehalve een "dode" beek.
In tegenstelling tot de andere beken in de gemeente heeft de Dodebeek een duidelijke vallei. De valleibodems van de Dodebeek lopen door in die van de Barebeek (paneel 6). Ook de wijk Roodklooster ligt in een oude beekdepressie, mogelijks een oud tracé van de Weesbeek uitmondend in een voormalige 'Dodebeek-Barebeek'-rivier. Zelfs een directe koppeling met de Weisetterbeek en/of Molenbeek kan mogelijk geweest zijn. De Dodebeek, een onthoofde beek en vandaar haar naam?

a: Barebeek, b: Leibeek/Brouwerijbeek

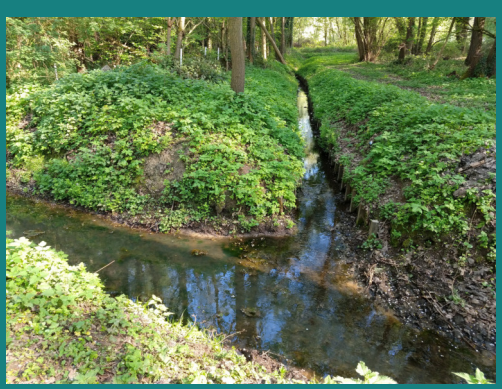
De Dodebeek in het Rotbos

Digitaal hoogtemodel van de omgeving van de Dodebeek. Blauwe tinten: laagste delen, rode tinten: hoogste delen in het landschap.
Deze kaart toont het brede dal van de Dodebeek (a), vooral vanaf de kruising met de Sint-Servaasstraat tot de monding in de Barebeek. Dit dal loopt wat vorm en bodemkenmerken door in dat van de Barebeek (b).

Bovendien toont deze kaart in de landvorm een verbinding met het systeem van de drie beken Molenbee, Weesbeek en Weisetterbeek (c).

Via de depressie van het voormalige Roodkloosterbos was er eveneens mogelijks nog een verbinding met de Weesbeek (d).

Monding van de Brouwerijbeek in de Dodebeek

Monding van de Dodebeek in de Barebeek

Campenholt
Heemkring Kampenhout

KAMPENHOUT
KNAP·LANDELIJK·ZORGZAAM

Dodebeek en Leibeek (Brouwerijbeek) 5b

In de buurt van de Dodebeek ontstonden de nederzettingen Bulsom, Kampelaar, Langestraat en Frijsel, evenals enkele pachthoven. Hieronder meerdere van deze elementen op de Ferrariskaart (1771-1778) en de Villaretkaart (1745-1748).

In de vallei van de Dodebeek waren veel beemden (natte weiden)

Bulsom met het Hof van Volmersele

De Sint-Servaaskapel

Het Rotbos

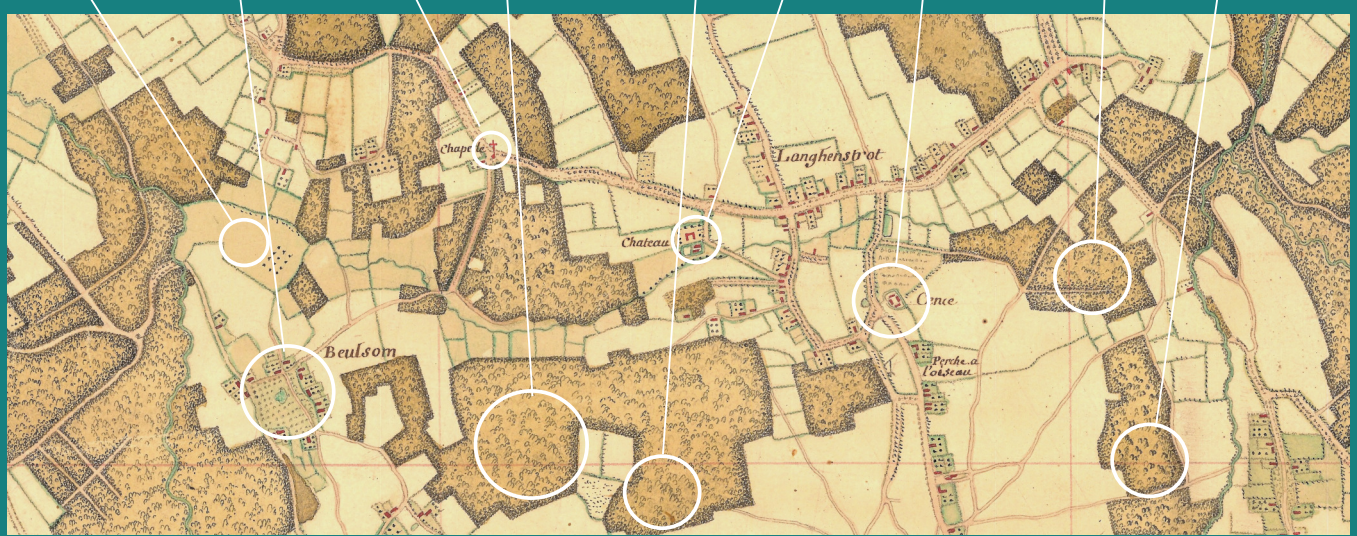
Het Votvinkenbos. 'Votvinken' is een verbastering van 'Vockwinkel'

Pachthof/ Kasteel in Kampelaar

Pachthof "Het Schransken" met de Vleug. Vleug = duiventoren

Het Kerkebos

Het Roodkloosterbos

De Villaretkaart van 1748 geeft de Dodebeek weer als een nog kronkelende beek.

De naam van de Brouwerijbeek zou kunnen verwijzen naar een voormalige brouwerij die vermeld staat op een kaart van Kampelaar van 1643.

De Leibeek (Brouwerijbeek) langs een segment van de Lamanterveldweg.

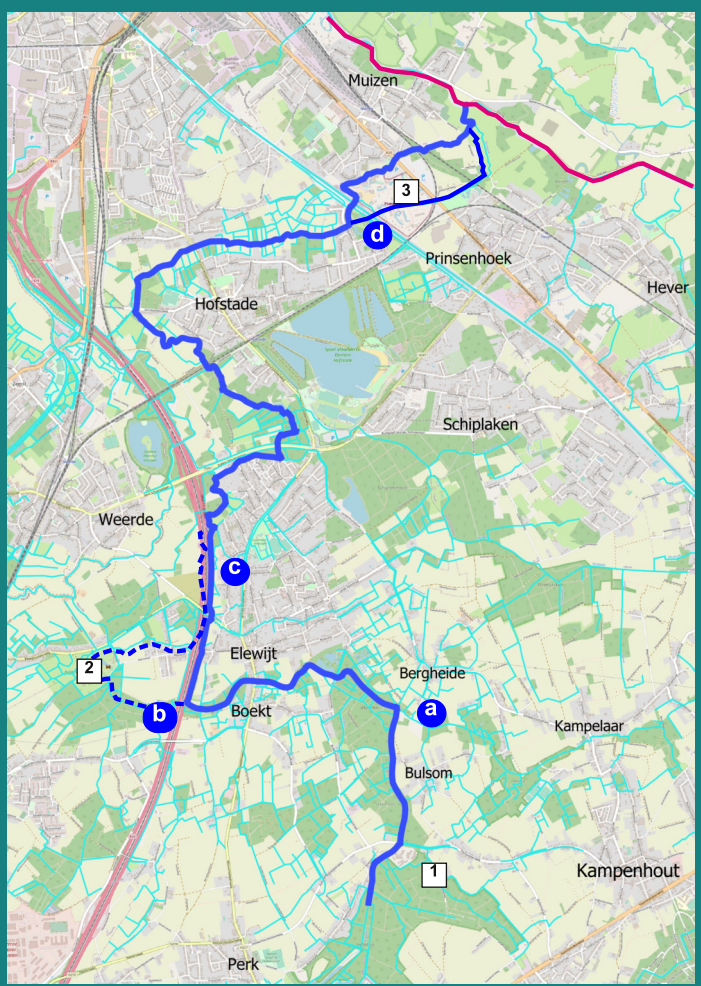
Campenholt
Heemkring Kampenhout

KAMPENHOUT
KNAP·LANDELIJK·ZORGZAAM

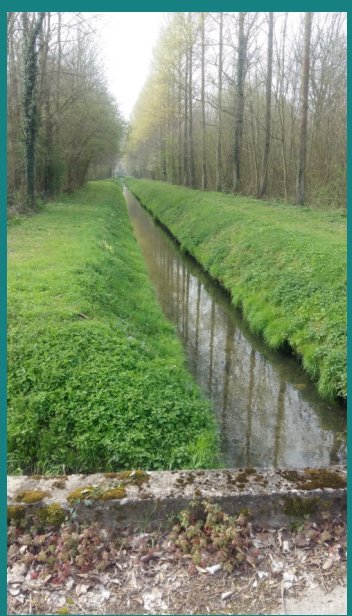
Barebeek

6

De Barebeek heeft een parcours van bijna 16 km doorheen meerdere gemeentes en is een van de belangrijkste beken van Midden-Brabant. De beek bepaalt over 2 km de grens tussen Kampenhout (Berg) en Steenokkerzeel (Perk). Over die lengte werd ze in 1963 gekanaliseerd, maar de gemeentegrens volgt nog steeds de oorspronkelijke kronkelende loop. De Barebeek begint niet zoals de meeste andere beken met een eigen bron, maar wel waar de Molenbeek (Lellebeek), een Leibeek uit Perk en de Veerlebeek uit Steenokkerzeel samenvloeien in het mooie formele bosdomein tussen Lelle (Berg) en Perk (zie paneel 3b). De beek gaf haar naam aan de 'Watering der Barebeek', opgericht in 1923. Deze watering beheert in haar ambtsgebied, gelegen over delen van de fusiegemeenten Steenokkerzeel en Kampenhout, waterlopen en de waterhuishouding in het landbouwgebied.
De dorpskernen van Elewijt en van Hofstade liggen elk binnen een grote bocht van de beek. Net voorbij Elewijt liep de beek omheen het Rubenskasteel. Met de aanleg van de E19 werd de loop van de beek kortgesneden en naast de autosnelweg geleid. Vlak voor ze het domein Planckendael bereikt vertakt de Barebeek zich in twee armen die tenslotte in Muizen in de Dijle uitmonden.
Deze karaktervolle beek mondde ooit in de Zenne uit in plaats van in de Dijle. Door het opstuwen van de Zenne door haar eigen slib, als gevolg van bosrooiing en bodemerosie, werd de Barebeek gedwongen een andere loop te nemen richting Dijle. Maar nu nog stroomt de Barebeek - officieel behorend tot het Dijlebekken - voor een deel van haar traject in de alluviale vlakte van de Zenne.

1: Ons Tehuis Brabant,
2: Het Steen of Rubenskasteel (Elewijt),
3: Domein Planckendael,
a: De monding van de Dodebeek in de Barebeek,
b: De voormalige loop van de Barebeek omheen het Steen,
c: De herlegging van de Barebeek langs de E19,
d: De splitsing van de Barebeek net voor het kanaal.

De Barebeek aan de rand van het Hellebos.

Trage Weg Broekstraat met brugje over de Barebeek.

De Barebeek meanderend omheen Elewijt-dorp en het Rubenskasteel.
Villaretkaart 1745-1748.

De Barebeek in het domein Planckendael.

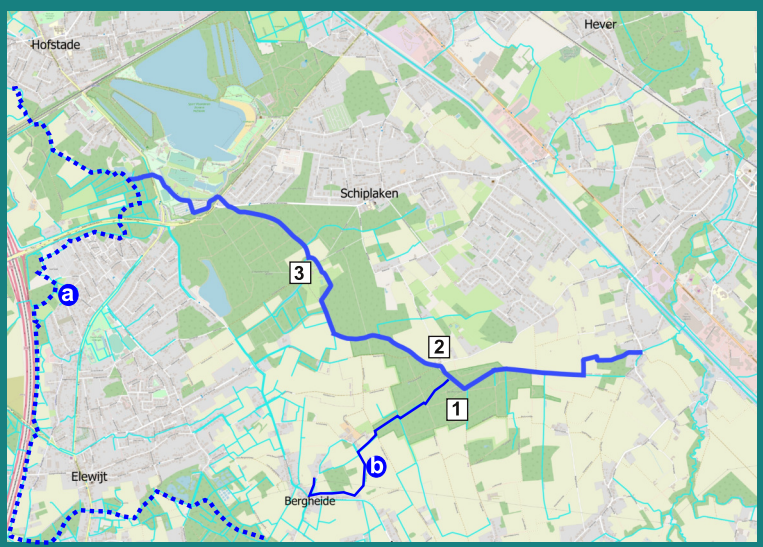
Campenholt
Heemkring Kampenhout

KAMPENHOUT
KNAP·LANDELIJK·ZORGZAAM

Bergbeek en Beek

7

Doorheen het Steentjesbos loopt een weinig opvallende beek, met het uitzicht van een gracht, op de grens tussen Kampenhout (Berg en Kampenhout) en Boortmeerbeek (Schiplaken). In de 18de eeuw was dit nog een kronkelende beek. Ze markeerde de grens tussen het Hertogdom Brabant en de enclave van de Heerlijkheid Mechelen. Dit geeft dit beekje toch enige adellijke allure. Verder stroomt de beek langs de Sint-Isidorushoeve en het domein Terlinden (Schiplaken) om in de Barebeek uit te monden, vlak bij de ingang van het domein van Hofstade. Alternatieve namen van de beek zijn Zwarte Beek en Zwart Water. Via de Bergbeek zijn de bekkens van de Barebeek en de Weesbeek hydrografisch praktisch aan elkaar gekoppeld.
De beek met de korte naam 'Beek' is nog minder opvallend en kan beschouwd worden als een leigracht omheen Berg-Heide. Ze mondt uit in de Bergbeek, in het Steentjesbos.

1: Steentjesbos, 2: Sint-Isidorushoeve,
3: domein Terlinden, a: Barebeek, b: Beek

Brugje over de Bergbeek
in het Steentjesbos.

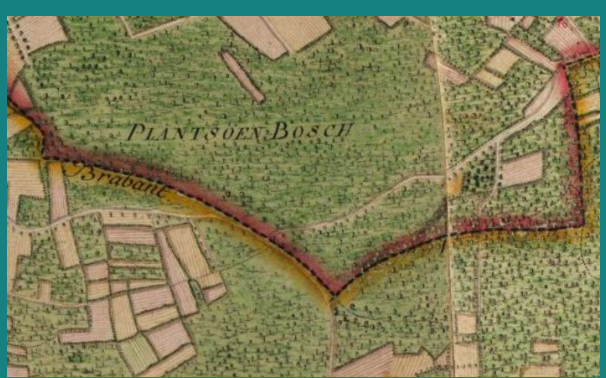
De Bergbeek aan de Sint-
isidorushoeve.

De Bergbeek, een nog kronkelende beek volgens
de Villaret-kaart (1745-1748).
De bovenloop komt hier uit zuidoostelijke richting,
tegenwoordig uit noordoostelijke richting.

'Beek', het kleine beekje van Berg-
Heide, aan de Hoogheidestraat en de
Kattemansbosweg.

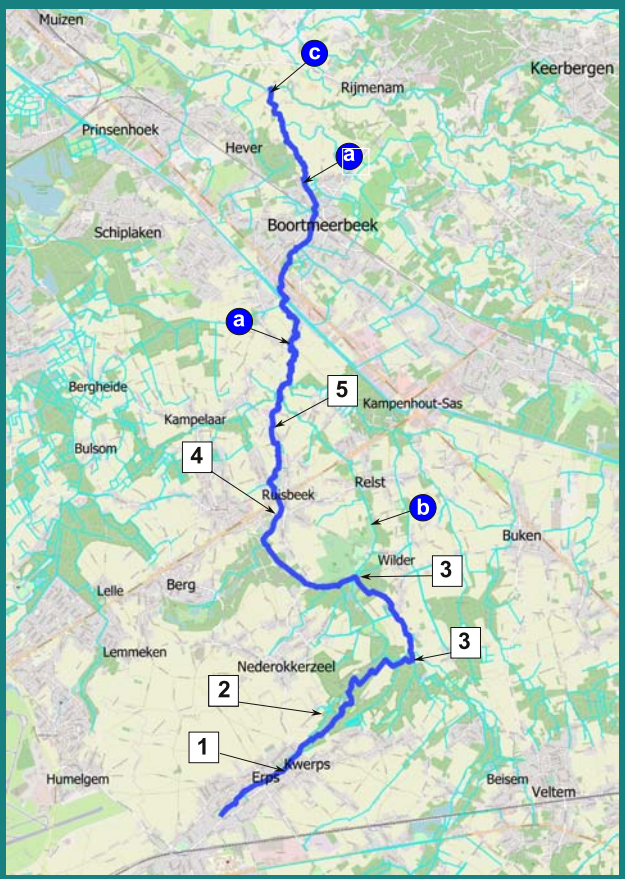
De grens tussen het Hertogdom Brabant
en de Heerlijkheid Mechelen, volgens de Ferrariskaart (1771-1778).
Het huidige tracé van de Bergbeek volgt strak deze grens.

Campenholt
Heemkring Kampenhout

KAMPENHOUT
KNAP·LANDELIJK·ZORGZAAM

Weesbeek

8

1: Hof ter Bruggen, 2: Groene Vallei ontmoetingscentrum, 3: Aquaducten Molenbeek/Weesbeek, 4: Hof van Ruisbeek, 5: Geilroede
a: segment dat vroeger als Molenbeek werd benoemd, b: huidige Molenbeek, c: monding in de Dijle

De Weesbeek is officieel iets meer dan 18 km lang waarvan 7,5 km op Kampenhouts grondgebied. Ze ontspringt in Erps-Kwerps tussen de Engerstraat en de Kammestraat.

We komen ook de namen Wiesbeek, Weesebeek, Wesenbeek en nog andere naamvarianten tegen; zo zou de wijk Ruisbeek ook genoemd zijn naar een nog oudere naam van deze beek.
Historische documenten plaatsen ons voor een raadsel betreffende de naamgeving van de beek: zo draagt de Weesbeek in Erps-Kwerps ook de naam 'Reisembeek' of met een variante 'Ransembeek' terwijl er thans een aparte beek bestaat met de naam Reisembeek (paneel 13).

Aan het bekenlandschap is in de loop van de geschiedenis heel wat aangepast en de Weesbeek is hierbij zeker een belangrijk element geweest. In de rubriek over de Dodebeek wordt een hypothetische (pre)historische relatie met de Weesbeek vermeld (paneel 5).

Aan de grens met Boortmeerbeek mondt de Molenbeek (Aderbeek, Opstalbeek) uit in de Weesbeek, officieel mondt de Weesbeek uit in de Dijle te Hever. Het wordt ook anders geïnterpreteerd, de Weesbeek mondt uit in de Molenbeek! In elk geval hebben de Weesbeek en de Molenbeek structureel en functioneel een intieme relatie.
De meest intrigerende hiervan is het feit dat de Molenbeek via twee aquaducten overheen de Weesbeek loopt: de "Stenen Goot" aan de rand van het Silsombos en een tweede aquaduct in het domein van Wilder. In dit domein wordt thans een deel van het water van de Molenbeek in de Weesbeek gestort.
Meer info omtrent deze 'goten' op paneel nr 17.

Brug over de Weesbeek ter hoogte van trage weg 'Clarenbemt'

met dank aan Mike Kempeneers (mikesvision.be)

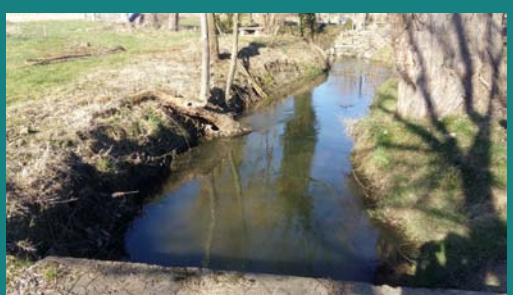
Overstort van de Molenbeek naar de Weesbeek in het domein van Wilder

De kronkelende Weesbeek in al zijn glorie

Weesbeek aan de Zeypewegel

Weesbeek stroomafwaarts achter de sporthal

Campenholt
Heemkring Kampenhout

KAMPENHOUT
KNAP·LANDELIJK·ZORGZAAM

Weesbeek

8b

Enkele historische monumenten en sites begeleiden de beek: het Hof ter Bruggen (het 'Rattenkasteel') en de Ransomhoeve in Erps-Kwerps, Ruisbeek met het verdwenen kasteel en het nog bestaande Hof van Ruisbeek, de wijk Geilroede, het prachtige samenvloeiingsgebied van Weesbeek, Molenbeek en Weisetterbeek, de Molen van Servaes of Brughmolen in Boortmeerbeek en de Donkhoeve in Hever.
In Ruisbeek was er vanaf 1629 eveneens een watermolen die als olieslagmolen fungeerde.

Meer info omtrent de watermolens op paneel nr 16.

Ferrariskaart (1771-1778)

Monding in de Dijle

'De Donkhoeve', grondgebied Hever

Nog bestaande' Molen van Servaes' of 'Brughmolen' langs de Hanswijkstraat.

Verdwenen 'Oude Molen' was gelegen aan de huidige Vosweg, dicht tegen de Leuvensesteenweg.

In sommige geschriften en o.a. op deze Ferrariskaart (1771-1778) mondt de Weesbeek uit in de Molenbeek die dan haar loop vervolgt tot aan de monding in de Dijle in Rijmenam.
Recentere kaarten tonen echter het tegenovergestelde: de Molenbeek mondt uit in de Weesbeek.

Figuratieve kaart van de hand van landmeter J.J. van Keerberghen uit 1810, gemaakt n.a.v. een verkoop van goederen door de erfgenamen van de graven van Beieren-Grosberg - (notariaat Generaal van Brabant, 17.435/1)

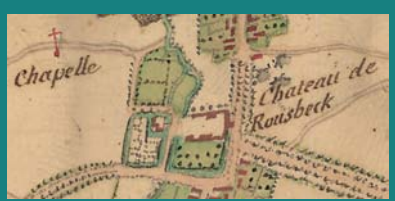
Ter info: de graven van Grosberg waren in de 18de eeuw eigenaar van het Hof van Ruisbeek en bijhorend kasteel.

De huidige Zeypestraat die momenteel parallel loopt met de Weesbeek heette vroeger Beekstraat ter hoogte van de wijk Geilroede, op een kaart uit 1810 leest men echter Geelroy straat.
Op die plaats kunnen we ons nog een vroegere voorde voorstellen (een doorwaadbare plek), waar nu een betonnen plaat als brug dient.

De Weesbeek stroomt tussen het nog bestaande Hof van Ruisbeek (Dorpelstraat) en het verdwenen kasteel.

Hof van Ruisbeek anno 2016

Kasteel en hoeve op de Villaretkaart (1745-1748)

Aquaduct waar Molenbeek en Weesbeek een tweede maal kruisen (meer info op paneel 17)

Aquaduct "De Stenen Goot" waar Molenbeek en Weesbeek een eerste maal kruisen

De Ransomhoeve in Erps-Kwerps

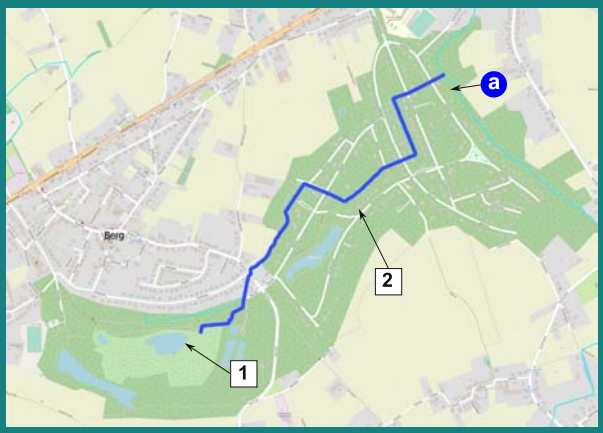
Kasteel 'Hof ter Bruggen' in Erps-Kwerps

Campenholt
Heemkring Kampenhout

KAMPENHOUT
KNAP·LANDELIJK·ZORGZAAM

Keibeek

9

1: Torfbroek, 2: landgoed Ter Bronnen
a: Weesbeek

De Keibeek is bijna 2 km lang en ontspringt uit het Torfbroek waardoor ze indirect voorzien is van helder bronwater. Van daar tot haar monding in de Weesbeek vormt ze de grens tussen Berg en Nederokkerzeel. In het domein Terbronnen is ze gedeeltelijk herlegd en rechtgetrokken. Ze kruist er de Patrijzenlaan, de Van Bellinghenlaan en de Kasteellaan.

In de literatuur treffen we een enkele keer de naam Koybeke aan en nu nog de naam Koubeek. Wellicht zijn dat dialectuitspraken van Keibeek. Er lagen vroeger immers veel keien in de beek die door uitdiepingen zouden verwijderd zijn.

In de kroniek van List is een paar keren sprake van de Torfbroeck Leybeecke of de Torfbroeckxbeecke 'ten halve de Groote Dreeve naer Campenhout'. Deze dreef begon aan de Gursomstraat in een kaarsrecht traject noordwaarts, en komt overeen met de huidige Van Bellinghenlaan. Het kan dus alleen maar gaan over de Keibeek die inderdaad deze laan halfweg kruist.

De Keibeek op de atlas der buurtwegen uit 1841

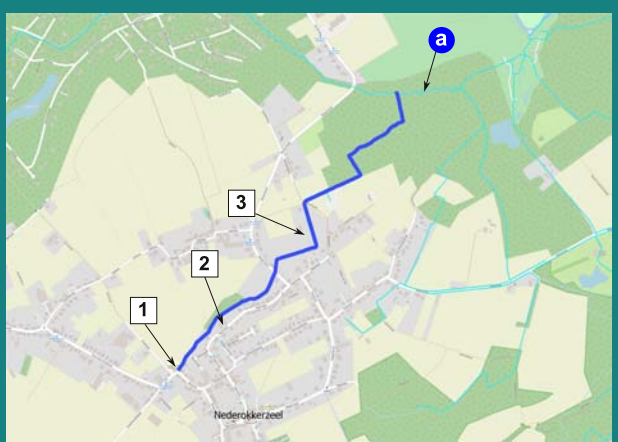

Kruising Van Bellinghenlaan

De Keibeek volgens de kadasterkaart van Vandermaelen (1846-1854)

Leibeek (Listbeek, Kasteelbeek)

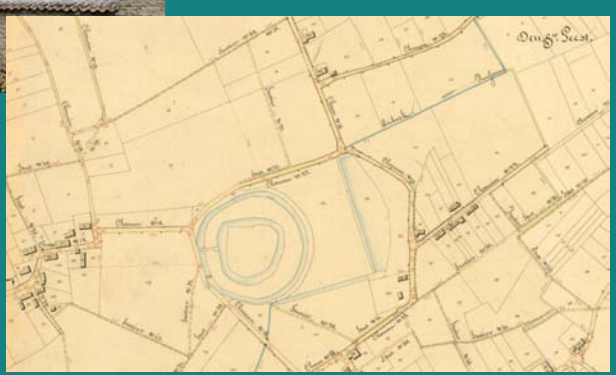
1: voormalig gemeentehuis Nederokkerzeel, 2, Spaans Hof (Peperstraat),
3: Listvijver
a: Weesbeek

Dit beekje van 1,6 km lang begint aan het voormalige gemeentehuis van Nederokkerzeel. In zijn eerste segment is het niet meer dan een smalle open gracht. Ze loopt achter het Spaans Hof en kruist dan onopvallend de Nieuwe Kassei en gaat over in de Listvijver. Bij uitvloeiing daaruit loopt ze onder de Mostaardstraat en wordt dan een smal stromend beekje in een mooie groene omgeving, tot het in het domein van Wilder in de Weesbeek uitmondt.

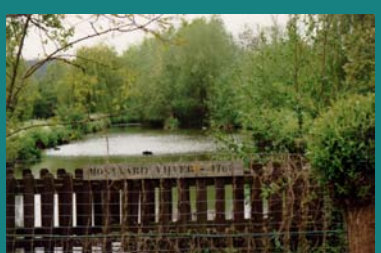

Achterkant van het Spaans Hof, in de voorgrond de Listbeek

Kaart Vandermaelen (1846-1854) met in het centrum de ringgrachten rond de toen reeds verdwenen Priorij van List, rechts daarvan de nog bestaande Mostaardvijver.

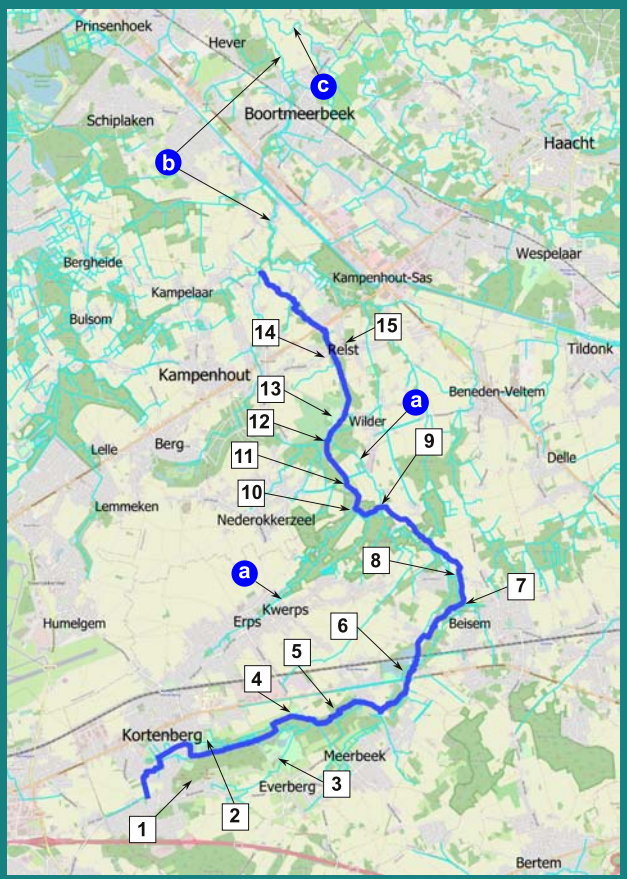
Mostaardstraat kruist hier de Listbeek, rechts de Mostaardvijver

Campenholt
Heemkring Kampenhout

KAMPENHOUT
KNAP·LANDELIJK·ZORGZAAM

Molenbeek (Aderbeek, Opstalbeek)

10

Deze Molenbeek (niet te verwarren met de Molenbeek die ontspringt in Steenokkerzeel - paneel 3) is bijna 18 km lang waarvan 6 km in Kampenhout. Ze ontspringt nabij het centrum van Kortenberg onder de naam 'Aderbeek'. Op de Ferrariskaart (1770-1776) zien we ook de naam 'Opstalbeek' voor het traject doorheen Relst. Officieel mondt de Molenbeek uit in de Weesbeek (zie foto onderaan), maar op oude kaarten en nu nog in Boortmeerbeek wordt het anders geïnterpreteerd: de Weesbeek mondt uit in de Molenbeek!

De Molenbeek heeft meerdere fascinerende kenmerken die haar uniek maken. Vooreerst werd ze tijdens de middeleeuwen opgehoogd in een aarden wal, van Beisem tot aan de Balkemolen met de bedoeling een groter verval te bekomen voor de Heersemmolen (Veltem) en de Balkemolen. Niet minder dan drie keer werd ze via een aquaduct (een 'goot' in oude documenten) over een andere beek geleid, een unieke situatie (meer info op paneel 17). In Beisem over een Leibeek en dan twee keer over de Weesbeek in Kampenhout.

De beek dooradert rijke natuurplekken, zoals het Silsombos en de bosrijke site 'Clarenbempt' waar de meanderende Molenbeek, Weesbeek en Weisetterbeek samenvloeien.

1: Eikelenbos, 2, abdij van Kortenberg, 3: kasteel de Merode, 4: Wijnegemhof, 5: Wijngaardberg, 6: domein Bellefroid, 7: 1ste aquaduct over de Leibeek, 8: Heersemmolen, 9: Stenen Goot (2de aquaduct), 10: Zwarte Madam, 11: Ter Balkt (Balkemolen), 12: 3de aquaduct over de Weesbeek, 13: kasteel van Wilder, 14: 't Santvliet (Aarschotsebaan), 15: kasteel van Opstal

a: Weesbeek, b: benedenloop huidige Weesbeek werd vroeger ook herkend als Molenbeek, c: Dijle

De Molenbeek kruist de Waterstraat na eerst via de Balkemolen te zijn gepasseerd.

In het Silsombos bevindt zich een mysterieus Mariabeeld, in de volksmond 'De Zwarte Madam', een bron van tal van legendes. Zo zouden er in haar nabijheid rond middernacht stemmen te horen zijn die de bezoekers in de Molenbeek lokken waar ze dan verdrinken.

Het beeld is via de Zwarte Madamweg te bereiken.

Aan het einde van de Wilderse dreef stort de vijver zich opnieuw in de Molenbeek om haar weg langs de Beekkant verder te zetten.

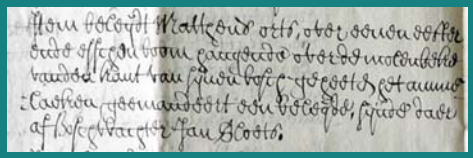
De Molenbeek slingert zich van de Wilderse dreef naast het golfterrein naar de Aarschotsebaan naast Trage Weg 'Beekkant'

Officieel eindstation van de Molenbeek. Monding van de Molenbeek in de Weesbeek nabij de Plankenbrugweg.

Eigenaars waarvan de eigendom aan de beken grensden moesten instaan voor het onderhoud van die beek zoals in onderstaande akte uit 1762 wordt beschreven:

'Item beleijdt Mattheus Orts, over eenen eester ende esschen boom hangende over de molenbeke vanden kant van sijnen bosch geheeten het Ammelaeken, geemandeert een beleijde, sijnde daar af Boschwachter Jan Sloets.'

Campenholt
Heemkring Kampenhout

KAMPENHOUT
KNAP·LANDELIJK·ZORGZAAM

Molenbeek (Aderbeek, Opstalbeek)

10b

In sommige geschriften en o.a. op deze Ferrariskaart uit 1771-1778 mondt de Weesbeek uit in de Molenbeek die dan haar loop vervolgt tot aan de monding in de Dijle in Rijmenam.
Recentere kaarten tonen echter het tegenovergestelde: de Molenbeek mondt uit in de Weesbeek.

Kasteel van Opstal

Vroegere afspanning 't Santfliet

Hof Ter Loonst

De Balkemolen of Balgermolen

Er bevinden zich talrijke historische monumenten en sites langsheen de Molenbeek: de historische Curtenberg of Eikelenberg (Kortenberg), de abdij van Kortenberg, het kasteel de Merode (Everberg), het Wijnegemhof (Erps-Kwerps), het domein van Bellefroid, Beisem met het aquaduct over de Beisemse Leibeek, de Heersemmolen aan de Leuvenstraat, de Stenen Goot over de Weesbeek, de Balkemolen, het kasteel van Wilder met met een derde aquaduct, de prachtige Beekkant vanwaar men het Hof Terloonst ziet, de voormalige afspanning 't Santvliet, het kasteel van Opstal op korte afstand, de molen van Servaes of Brughmolen in Boortmeerbeek en de Donkhoeve in Hever, beide laatste indien we de naam Molenbeek hanteren voor het laatste traject van de 'officiële' Weesbeek (paneel 8).
Met een heerlijke overdrijving kunnen we de Molenbeek 'de Loire van Midden-Brabant' noemen.

Meer info omtrent watermolens op paneel 16.

kasteel van Wilder

Aquaduct Molenbeek en Weesbeek (meer info op paneel 17)

Aquaduct Molenbeek en Weesbeek - Stenen Goot (meer info op paneel 17)

Heersemmolen in Veltem-Beisem

Aquaduct over de Leibeek nabij Beisem

Wijnegemhof

abdij van Kortenberg

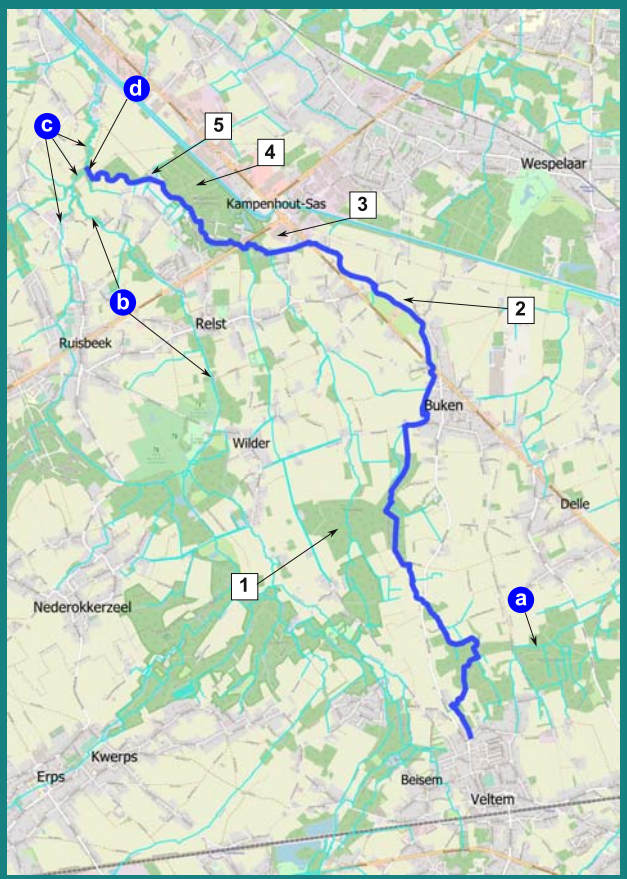
Kasteel 'de Merode'

Campenholt
Heemkring Kampenhout

KAMPENHOUT
KNAP·LANDELIJK·ZORGZAAM

Weisetterbeek

11

1: Kareelbos, 2: Assentse Dries, 3: voormalige veilingsite, 4: Weisetterbos, 5: Sint-Jozefshoeve
a: Lipsebeek, b: Molenbeek, c: Weesbeek, d: monding Weisetterbeek

De Weisetterbeek loopt over een traject van 10 km waarvan 6 in Kampenhout.

Haar naam ontleent ze aan het gebied Weisetter dat naast het gelijknamige bos langs de Leuvense Vaart gelegen is.

De beek ontspringt in Veltem-Beisem, slechts een paar honderd meter van de oorsprong van de Lipsebeek die in Tildonk in de Dijle uitmondt. Daarna kronkelt ze zich door een beemden- en boslandschap nabij de Haachtstraat. In een enigszins gekanaliseerde bedding loopt ze doorheen het Langenbos (deel van het Kareelbos). Aan de Schoonstraat wordt ze de beek van Buken. Dan stroomt ze onder de Mechelsesteenweg en daarna doorheen de Assentse Dries. Ze maakt met een wijde boog een traject om ter hoogte van de voormalige veilingsite onder beide steenwegen te duiken en dan via de Vogelzangwijk uit te monden in het Weisetterbos.

De Weisetterbeek passeert langs de Sint-Jozefshoeve. Al meanderend langs een fraai bebost tracé mondt ze tenslotte uit in de Weesbeek.

Op de kaart van Villaret (1745-1748) wordt de Sint-Jozefhoeve "Cense de Laubeeck" genoemd, bij Ferraris (1771-1778) is het "Hoff ter Lombeeck". Vinden we hier een oude alternatieve naam van de beek? Met een knipoog naar de Dodebeek moeten we met Lauwers ook de namen Rottebeek en Doybeke vermelden.

'Cence de Laubeeck'
Villaretkaart (1745-1748)

Deze kaart toont de Weisetterbeek als Doolijck beke die uitmondt in de Weesbeek.

Uit Caertboek m.b.t. de goederen van het klooster van de Clarissen en Urbanisten van Brussel (1753)

'Hoff ter Lombeeck'
Ferrariskaart (1771-1778)

Monding Weisetterbeek in Weesbeek met beverdam

Sint-Jozefshoeve te Boortmeerbeek, net over de grens van het grondgebied Kampenhout

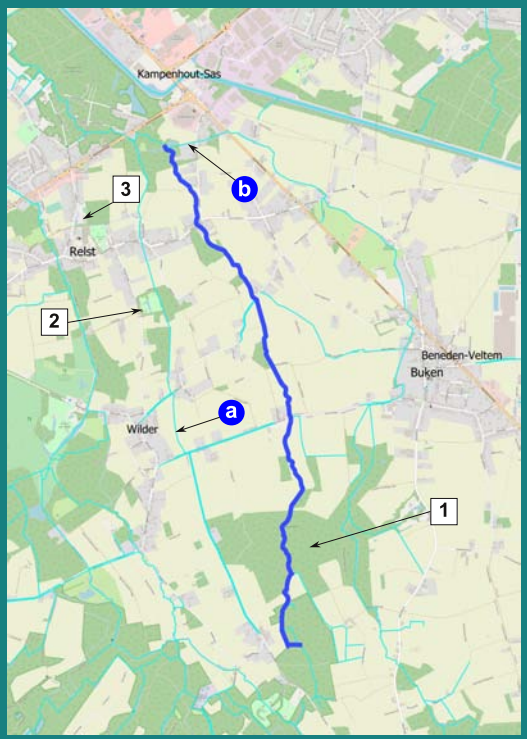
Campenholt
Heemkring Kampenhout

KAMPENHOUT
KNAP·LANDELIJK·ZORGZAAM

Leibeek (Langenbosbeek)

12

Twee lange Leibeken ontspringen kort bij elkaar in het Kareelbos, stromen dan op niet meer dan driehonderd meter van elkaar aan weerszijden van de veldgebieden Vlooienhoek en Paddezijp en monden opnieuw kort bij elkaar uit in de Weisetterbeek, in het natuurgebied palend aan de oude veilingsite.

1: Kareelbos, 2: kasteel Ter Loonst, 3: kasteel van Opstal
a: oostelijke Leibeek, b: Weisetterbeek

De oostelijke Leibeek (Langenbosbeek) is robuuster dan haar westelijke zusje en toont hier en daar ook een interessant zichtprofiel met struiken en bomen. Bovendien heeft ze een minder gekanaliseerde loop en lijkt ze minder op een leibeek in de technische zin van het woord. Ze is 4 km lang waarvan 2,5 in Kampenhout.
Deze beek wordt ook benoemd als Lange Bosbeek. 'Lange Bosbeek' is thans nog de naam van een trage weg in de buurt en is blijkbaar afgeleid van het Langenbos, een onderdeel van het Kareelbos.
Nog andere namen uit historische documenten zijn: Elsterbeke, Ransbeke en Cruysbeke.

Ten zuiden van de Schoonstraat vormt de beek de grens tussen Erps-Kwerps (Kortenberg) en Veltem-Beisem (Herent) en ten noorden ervan de grens tussen de oude gemeenten Kampenhout en Buken.

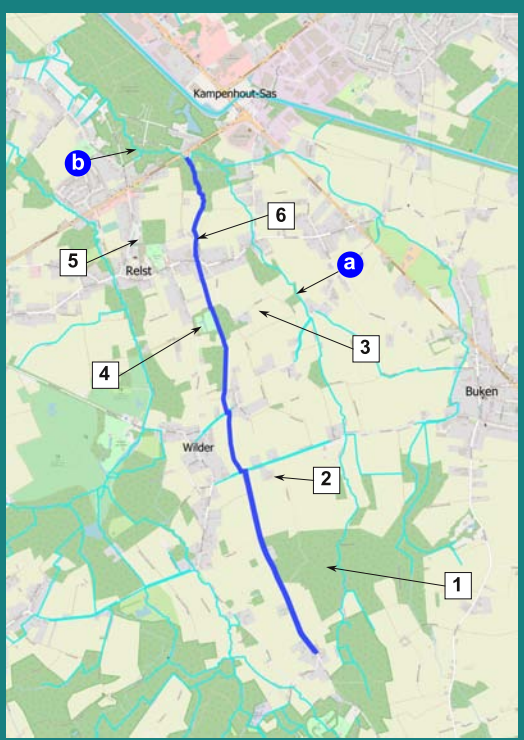

Kaart waterwegen 1877
Leibeek nr 4 = Langenbosbeek,
Leibeek nr 5 = Sint-Rochusbeek

Silhouet van de Langenbosbeek (Bosstraat)

Leibeek (Sint-Rochusbeek)

1: Kareelbos, 2: Schaliëndakhof, 3: Paddesijp, 4: Kasteel Terloonst,
5: Kasteel van Opstal, 6: Sint-Rochuskapel
a: oostelijke Leibeek, b: Weisetterbeek

Het westelijke Leibeekje (Sint-Rochusbeek) heeft een vrij rechtlijnig verloop en is 3,2 km lang waarvan 2,4 in Kampenhout.

In het open veld is het zichtbaar door het silhouet van de begeleidende vegetatie. Het passeert kort bij de historische hoeve Schaliëndakhof en loopt dan langs het kasteel Terloonst. Het is bovendien de beek doorheen het oorspronkelijke Relst, waar de Aarschotsebaan een S-knik maakt en waar de Weisetterstraat en de Paddesijp aansluiten. Een beetje meer noordwaarts, aan het kruispunt van de Weisetterstraat en de Grootblokwegel staat het schitterend witte Sint-Rochuskapelletje, vlak naast de beek. Dit is een van die half verdoken charmante hoekjes van de gemeente.

Waarom zouden we dit ene sympathieke leibeekje niet mogen eren met een naam zoals Relstbeek, Terloonstbeek of Sint-Rochusbeek ?
Op het naambord werd de naam Sint-Rochusbeek toegevoegd, maar dit is geen gekende historische naam.

Kasteel Ter Loonst

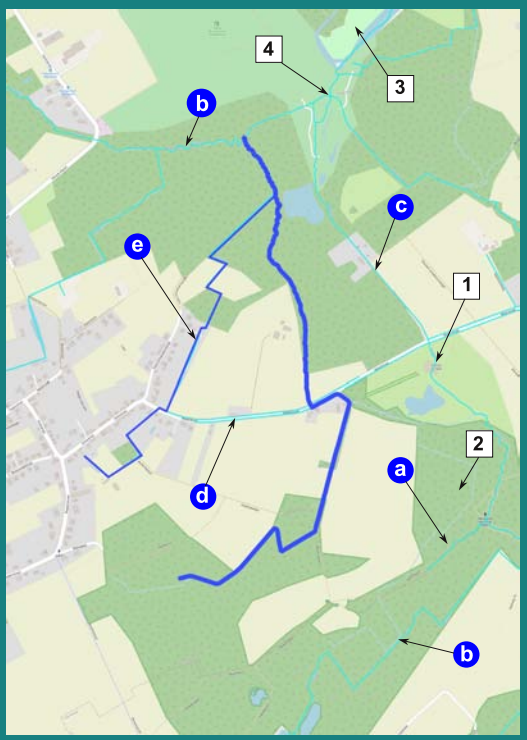
Sint-Rochuskapel

Campenholt
Heemkring Kampenhout

KAMPENHOUT
KNAP·LANDELIJK·ZORGZAAM

Reisembeek en Gretsebeek

13

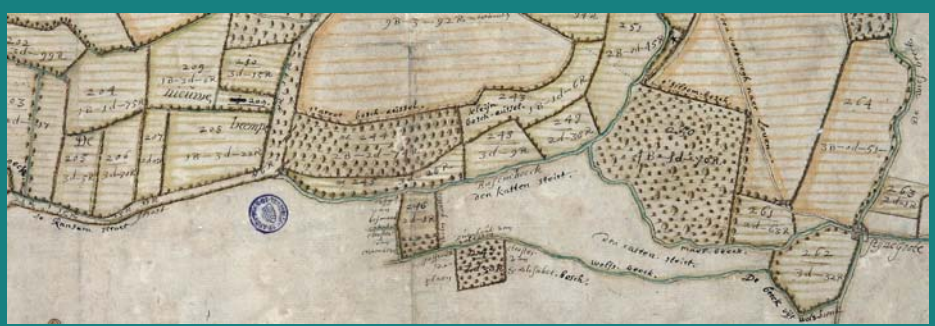
1: Ter Balkt,2: Silsombos, 3: kasteel van Wilder, 4: aquaduct
a: loop 'Oude Reisembeek', b: loop 'huidige Reisembeek/Weesbeek,
c: Molenbeek, d: baangracht, e: Gretsebeek

De Reisembeek is 1,9 km lang en loopt integraal binnen Kampenhout.

Ze ontstaat als samenvloeiing van leibeken in het Silsombos en loopt dan kaarsrecht langsheen de Reisemstraat tot aan de Waterstraat, volgt dan die straat over enkele tientallen meter om dan aan de overkant noordwaarts te stromen naar de Weesbeek, vlak bij het noordelijke aquaduct van de Molenbeek in het domein van Wilder. Daar ontvangt ze de onopvallende 1,2 km lange Gretsebeek.

Vlakbij de Waterstraat ontvangt ze nog een naamloze leibeek vanuit het domein van ter Balkt. Het is opmerkelijk dat de baangrachten langs de Waterstraat niet minder dan 4 beken met elkaar verbinden: Gretsebeek, Reisembeek, Molenbeek en Weesbeek. Maar is deze Reisembeek wel .... de Reisembeek? Er zijn meerdere argumenten om deze vraag te stellen.
Volgens landmeter Lowis (2de helft 17de eeuw) was de Reisembeek een grensbeek tussen Nederokkerzeel en Erps, vloeiend naar de Molenbeek, naar de plek waar thans de 'Zwarte Madam' staat.
De huidige Reisembeek heeft een heel andere loop. Meerdere documenten tonen aan dat de naam Ransembeek of Reisembeek vroeger gebruikt werd voor het traject van de huidige Weesbeek in Erps-Kwerps (zie ook paneel 8). Nogal een identiteitsverwarring die nog verklaring nodig heeft.

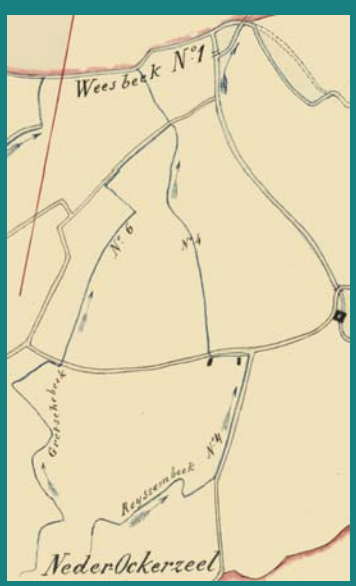
Dit belet niet te genieten van het afwisselend natuurlijke en rurale landschap waarin de huidige Reisembeek stroomt.

Volgens een figuratieve kaart van Lowis uit 1661 mondt de Reisembeek hier uit in de Maelbeek (Molenbeek).

Gretsebeek

In tegenstelling tot wat in de bovenstaande kaart wordt getoond mondt de Reisembeek op deze kaart uit 1877 uit in de Weesbeek.

Gretschebeek (n°6) > Reyssembeek (n°4) > Weesbeek (n°1).

stroomopwaarts

De Reisembeek kruist hier de Waterstraat

stroomafwaarts

Campenholt
Heemkring Kampenhout

KAMPENHOUT
KNAP·LANDELIJK·ZORGZAAM

De fossiele rivier

14

We hebben geen grote rivier doorheen Kampenhout, maar het is ooit anders geweest. We moeten daarvoor wel terug naar de periode voor de jongste ijstijd (meer dan 120.000 jaar). Geologen uit de jaren 1930 stelde de hypothese van een oer-Demer of oer-Dijle die vanaf de buurt van Hasselt dwars doorheen het Hageland liep en vervolgens door onze streek tot in Vilvoorde. Dr. Desmedt interpreteerde deze vallei als een oude Dijlegeul doorheen een nog ouder rivierterras. In Kampenhout is het tracé nog zeer goed herkenbaar, vooral westwaarts vanaf het domein van Wilder, via Terbronnen en het Torfbroek naar de grote kronkel van het Hellebos. De rivier sneed zich minstens 8 meter in het landschap tot in de kalkrijke ondergrond, wat de kalkminnende flora van het Torfbroek en het Silsombos verklaart. De heuvel van Berg zou dan een relict zijn van oud geomorfologisch terras. Enkele hedendaagse beken zijn (tenminste voor een beperkt segment) nog structureel gekoppeld aan de oude vallei: de Torfbroekleibeek en de Tisseltbemdgracht (paneel 4), de westelijke Molenbeek (paneel 3), de Keibeek (paneel 9) en de Weesbeek (paneel 8).

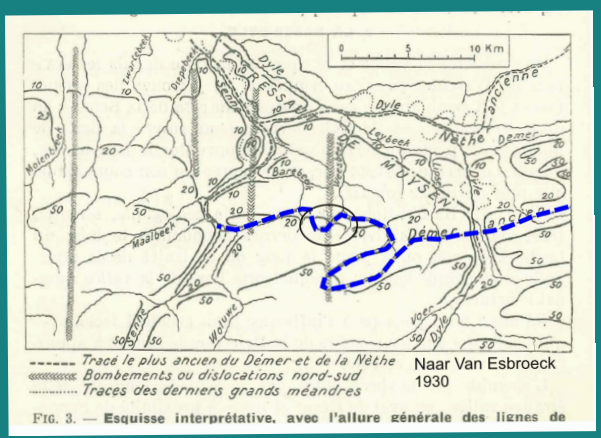
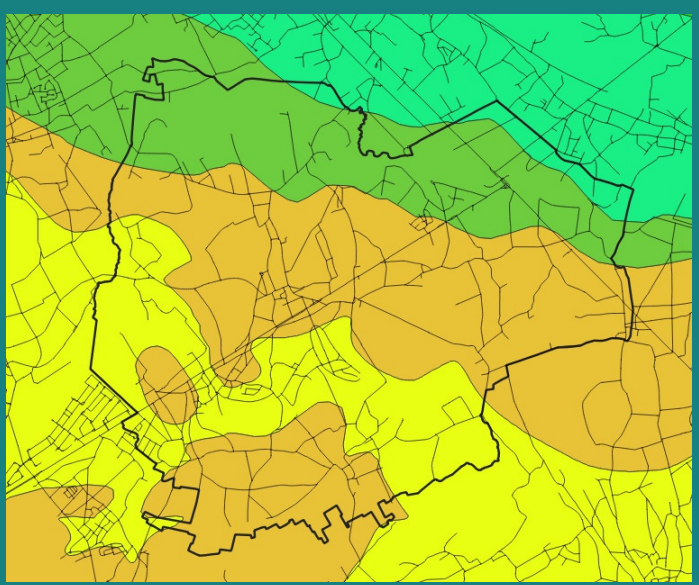

FIG. 3. — Esquisse interprétative, avec l'allure générale des lignes de

Het tracé van de oude Demer volgens Van Esbroeck (1935), extra benadrukt door de blauwe streeplijn. De ovaal is de positie van Kampenhout.

Het meanderende tracé van de oude rivier is goed te volgen in de band gevormd door het Silsombos, het Wilderdomein, Terbronnen, Torfbroek, Hellebos en vervolgens het Floordambos.

Geologische kaart van Kampenhout. De gele band markeert de insnijding van de oude rivier doorheen de Lediaan-formatie (oranje) tot in het Brusseliaan (geel).

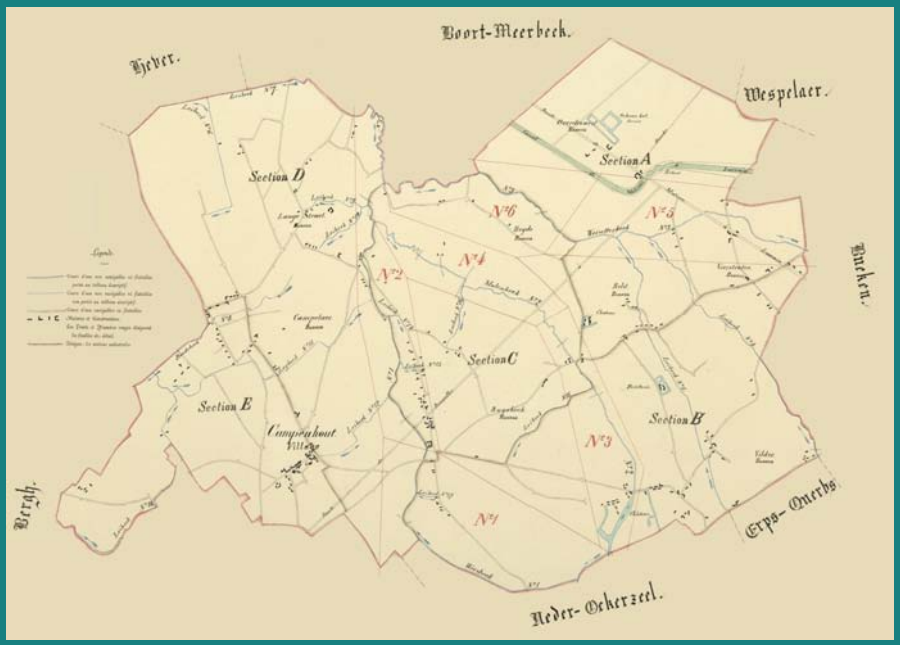

Het Torfbroek, deel van de oude vallei

Campenholt
Heemkring Kampenhout

KAMPENHOUT
KNAP·LANDELIJK·ZORGZAAM

Waterlopen -1877

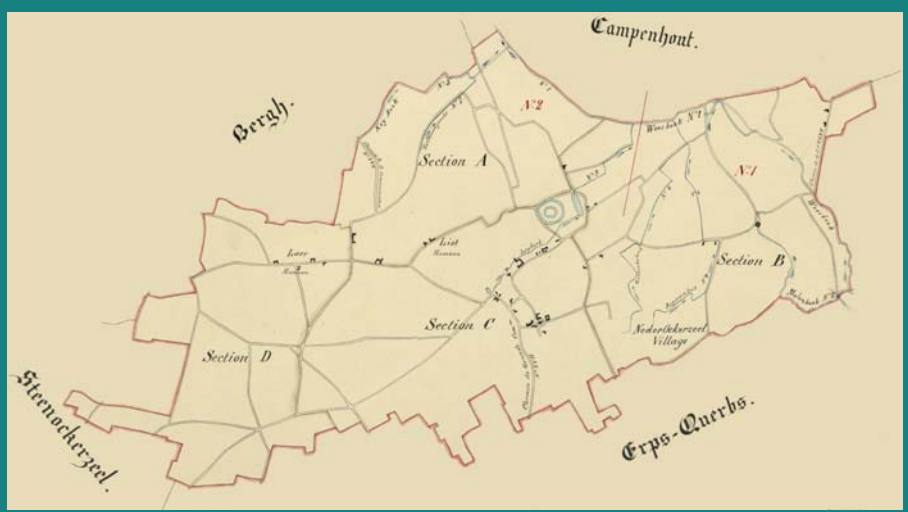
Deze kaarten, gelijkaardig aan die van de buurtwegen uit 1841, tonen de verschillende deelgemeenten en hun niet-bevaarbare waterlopen.

Deze kaarten zijn de voorlopers van de "Digitale Atlas van gerangschikte onbevaarbare waterlopen en publieke grachten" waarvoor momenteel een openbaar onderzoek loopt.
De bedoeling is deze waterlopen nauwkeurig in kaart te brengen : aslijn, bodem- en kruinbreedte en diepte van de bedding.
De huidige Atlas "in opmaak" heeft nu nood aan opmerkingen van het publiek via een openbaar onderzoek. Dit kan via de website *www.integraalwaterbeleid.be > beleidsinstrumenten*.

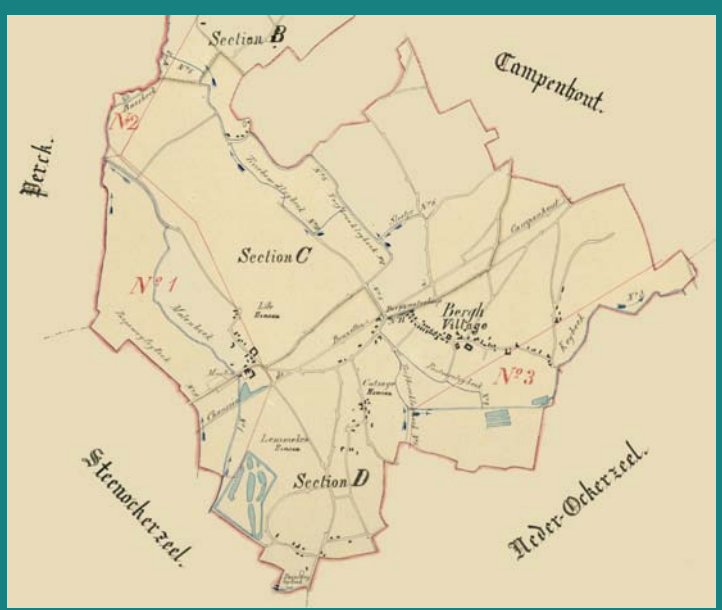
Kampenhout

Kaarten van het ministerie van Landbouw :
Atlas de "plans généraux des cours d'eau ni navigables ni flottables" de Belgique. (1877).

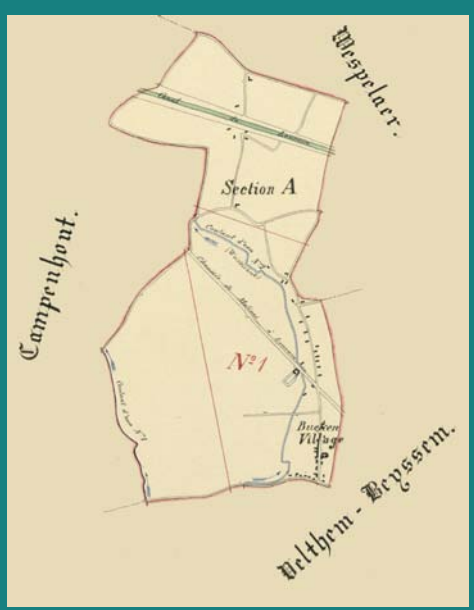
Provincie Brabant. Arrondissement Brussel. (Rijksarchief - Cartesius)

Nederokkerzeel

Berg

Buken

Watermolens

16

Onderstaande kaart van Ph. Vermaelen uit 1852 toont o.a. de waterwegen met hun molens, al dan niet ondertussen verdwenen. De meeste watermolens tonen eveneens de hoogteverschillen. Meestal werden deze gebruikt als graanmolens met uitzondering van de watermolen van Ruisbeek op de Weesbeek die dienst deed als olieslagmolen.
Let ook op de concentratie van watermolens in Zaventem in de linker benedenhoek.

Als toemaatje worden ook de windmolens afgebeeld (blauw omcirkeld).

Verdwenen 'Molen van Weerde' (verdwenen in 1914) stond niet ver van de huidige ruïnes van de sluistoren
· waterweg: Zenne
· bouw / heropbouw: 1242 / 1591 / 1639 / 1769
· verval: ± 1,5 m

Molen aan het 'Steen' (Rubenskasteel) , Steendreef, Elewijt
· waterweg: oude arm van de Barebeek
· bouw: 13de eeuw
· verval: 0,3 m

kaart Vandermaelen (1846)

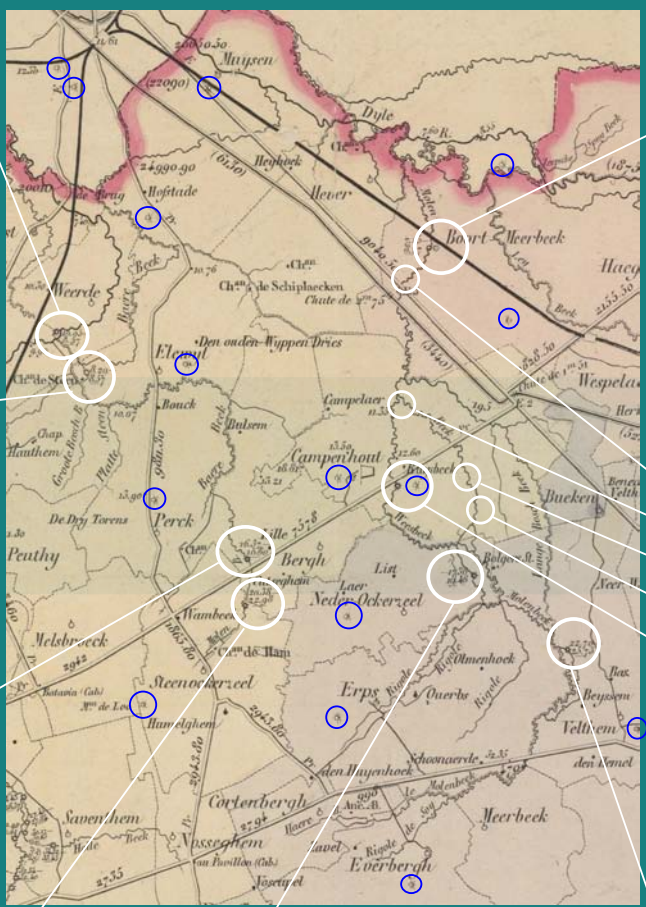
Watermolen van Lelle, eertijds afhankelijk van het verwenen kasteel van Lelle. Het oude molenhuis bestaat nog maar de beek volgt nu een meer westelijk parcours.
· waterweg : Westelijk Molenbeek
· bouw: 14de eeuw
· verval: ± 2,5 m

Voormalige herberg 'In den Molen Steen' (Watermolenstraat)

Zeldzame foto van de verdwenen Watermolen van Berg-Lelle

Carte hydrographique, routière et administratif du Brabant (Ph. Vander Maelen - 1852)

Molen van Servaes of Brughmolen
· waterweg: Weesbeek (of Molenbeek)
· bouw: 1404 / begin 17de eeuw/ 1736 / 1775
· verval: ± 1 m.

Villaret, 1745-1748

Verdwenen 'Oude Molen' was gelegen aan de huidige Vosweg, dicht tegen de Leuvensesteenweg op de Weesbeek (vroeger Molenbeek). De eerste vermelding dateert uit 1404 en zou reeds in de 18de eeuw zijn afgebroken. Hij is wel nog te zien op de Villaretkaart (1745-1748) maar niet meer bij Ferraris (1771-1778).

Verdwenen 'Oude Molen' (1404-18de eeuw)

Verdwenen Ouwermolen (1319 - 1626)

Verdwenen molen van Schildhoven (ca 1666)

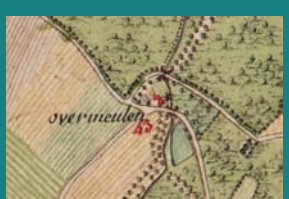
Verdwenen Cammemolen (Wilder) (1631-1800)

Verdwenen watermolen van Ruisbeek, deed dienst als olieslagmolen.
· waterweg: Weesbeek
· bouw: reeds vermeld in 1629 als banmolen, werd later omgebouwd tot rosmolen
· verval: niet vermeld

kaart Vandermaelen (1846)

Overmolen aan de Cornellekestraat te Steenokkerzeel
· waterweg: westelijk Molenbeek
· bouw: reeds gekend in 1441, verbouwd in de 18de eeuw
· verval: ± 2,5 m

Ferrariskaart (1771-1778)

Watermolen gekend als Balkemolen, Balgermolen, Ter Balkt gelegen aan de Waterstraat in Nederokkerzeel
· waterweg: oostelijke Molenbeek
· bouw: reeds vermeld in de 13de eeuw en mogelijk daterend uit de 9de eeuw (Karolingische tijd).
· verval: ± 2 m. Om genoeg debiet te krijgen werd er een "Stenen goot" aangelegd (zie paneel 17)

De Balkemolen was indertijd eigendom van de abdij St.-Michiels uit Antwerpen, die tevens in het bezit was de verdwenen Priorij van List (Nederokkerzeel). In 1789 werd de molen verkocht; zo werd inbeslagname door het Franse bezetter voorkomen). Rond 1850 werd er een ruime villa aangebouwd, in 1912 werd deze verbouwd tot een heus kasteeltje. Rond 1930 werd de originele watermolen gesloopt en het kasteeltje werd met de jaren verbouwd met verschillende verzamelde materialen wat een eclectisch geheel vormt.

Kaart Listers Huys - Lowis (1661)

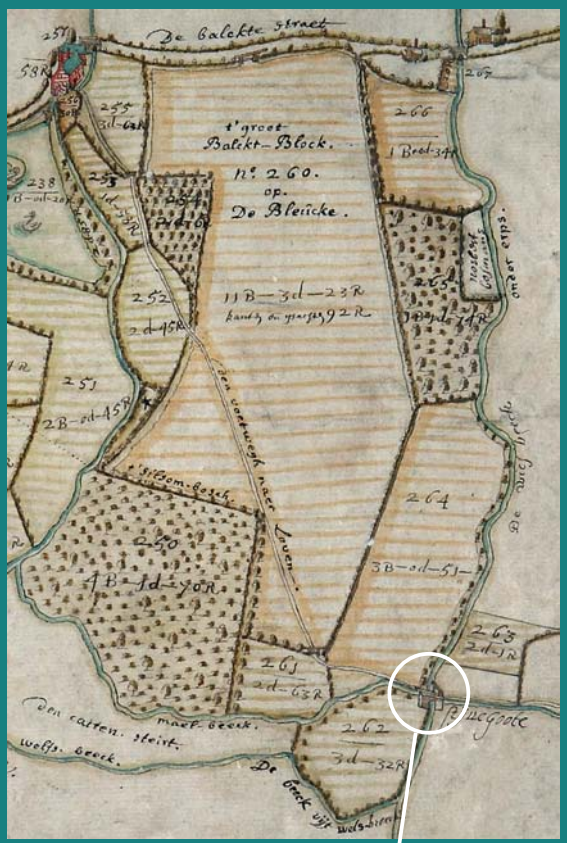
Heersemmolen (ook gekend als Engelse Molen, Tiense Molen, Hingesemolen) nabij Beisem,
· waterweg: oostelijke Molenbeek
· bouw: reeds vermeld in 1356, verbouwd in de 18de eeuw en thans gerestaureerd en beschermd als monument
· verval: ± 3 m

Campenholt
Heemkring Kampenhout

KAMPENHOUT
KNAP·LANDELIJK·ZORGZAAM

Aquaducten

Detail uit de figuratieve kaarten van List (Nederokkerzeel) uit 1661.
(6de caert van Listers Huys)

Onderaan rechts het eerste aquaduct, vermeld als 'Stijnegoote'

De Weesbeek en de Molenbeek hebben structureel en functioneel een intieme relatie.
De Molenbeek loopt via twee aquaducten overheen de Weesbeek: een eerste de genaamde " Stenen Goot" aan de rand van het Silsombos en een tweede in het domein van Wilder. In dit domein wordt thans een deel van het water van de Molenbeek in de Weesbeek gestort.

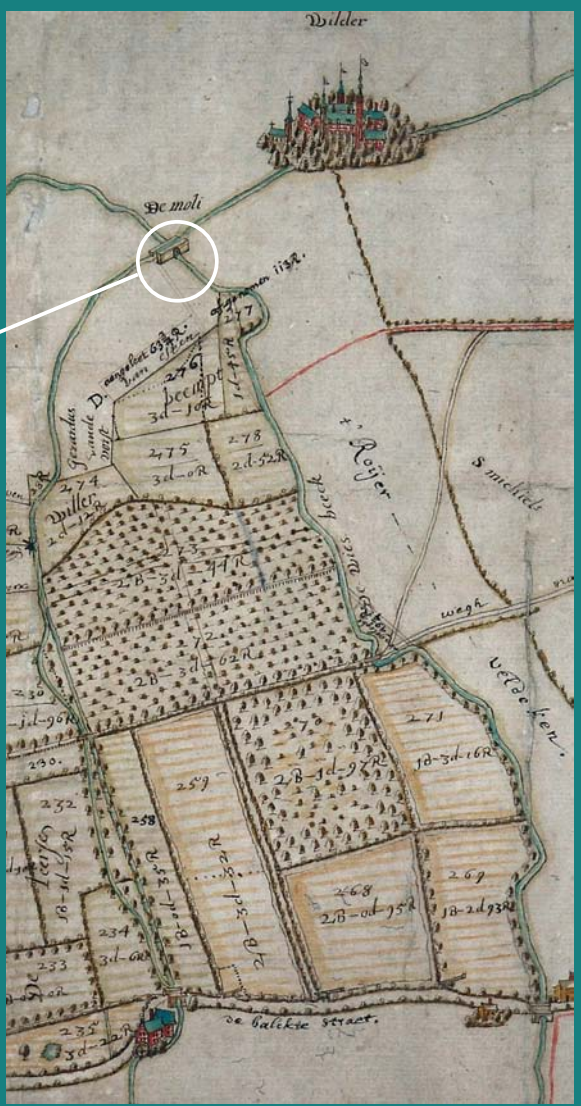
Deze aquaducten stonden in voor het regelen van de waterbevoorrading aan de verschillende molens op de Molenbeek (Maelbeek).
De" Stenen Goot" zorgde er voor dat de Balkemolen (Ter Balkt) van de juiste hoeveelheid water werd voorzien. Was er voldoende of te veel water dan werd dit afgeleid naar de kruisende Weesbeek via een "stopsel" dat toeliet water uit de Molenbeek in de Weesbeek te lozen.

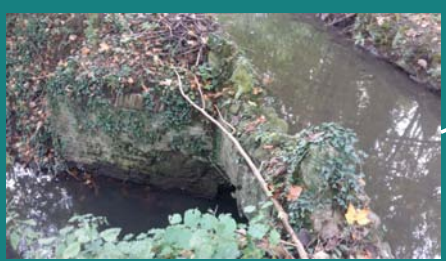
Bovenaan op de linkse kaart ziet men de Balkestraat met links de Balkemolen (huidige Waterstraat) en uiterst rechts de Weesbeek (Wiesbeek).

Op de rechter kaart ziet men, dicht bij het kasteel van Wilder, een 2de aquaduct weergegeven waarbij de Weesbeek nogmaals overbrugd wordt door de Molenbeek. De Weesbeek vervolgt dan haar loop naar het gehucht Ruisbeek.

Detail uit de figuratieve kaarten van List (Nederokkerzeel) uit 1661.
(5de caert van Listers Huys)

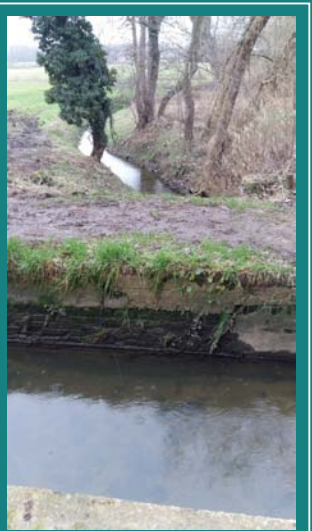
Bovenaan het tweede aquaduct, vermeld als 'De moli'

De 'Stenen Goot' waar Weesbeek en Molenbeek kruisen aan de rand van het Silsombos.
Laag water op de Weesbeek !

In de voorgrond de gekanaliseerde Molenbeek met lager de kruisende Weesbeek

Campenholt
Heemkring Kampenhout

KAMPENHOUT
KNAP·LANDELIJK·ZORGZAAM

Onze rioolwaterzuivering

We staan er niet bij stil, maar telkens we een douche nemen, de was- of vaatmachine aanzetten, naar het toilet gaan, ... ontstaat er huishoudelijk afvalwater: gemiddeld 120 liter per persoon per dag.
Vroeger werd het afvalwater meestal rechtstreeks en ongezuiverd geloosd in beken en grachten of sijpelde het afvalwater via verzinkputten in de grond, met alle gevolgen van dien: geurhinder en schade aan het milieu.
Daarom werden vanaf de jaren '90 door de nv Aquafin rioolwaterzuiveringsinstallaties gebouwd die het afvalwater behandelen en dan gezuiverd afvoeren naar Molenbeek en Weesbeek via 2 rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI).

RWZI Steenokkerzeel-Noord,

gelegen langs de Haachtsesteenweg nabij Berg-Lelle werd op 12 januari 2004 in gebruik genomen en heeft een capaciteit van 7.000 IE (InwonersEquivalenten).

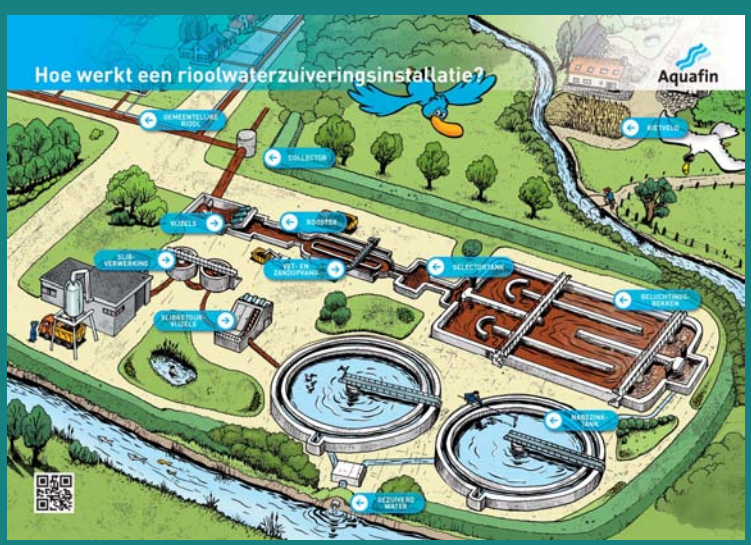
Het gezuiverde water komt in de westelijke Molenbeek terecht.

Voor plaatsen die niet kunnen aangesloten worden op een zuiveringsinstallatie, is een kleinschalig rioolwaterzuiveringsstation of een individueel waterbehandelingssysteem de oplossing. Voor bedrijfsafvalwater gelden extra wettelijke verplichtingen zodat ook daar de watervervuiling wordt aangepakt.

De rioleringsgraad in Kampenhout bedraagt 81,12 % en er wordt gestreefd naar een toekomstige rioleringsgraad van 98,12 %.
De huidige zuiveringsgraad bedraagt 80,01 % en er wordt gestreefd naar een toekomstige zuiveringsgraad 98,12 % (cijfers VMM 2021).

Het rendement van de installatie is sterk afhankelijk van de waterkwaliteit van het aangevoerde water: hoe vuiler het water, hoe gemakkelijker om de vervuiling biologisch te verwijderen. Regenwater moet niet gezuiverd worden en daarom worden er nu twee rioleringsbuizen geplaats: het gescheiden stelsel. Het regenwater wordt afgevoerd via de RWA-leiding (RegenWaterAfvoer) dat niet gezuiverd moet worden en het huishoudelijk afvalwater wordt afgevoerd via de DWA-leiding (DroogWeerAfvoer) en wordt naar een zuiveringsinstallatie geleid.
In droge zomers kunnen landbouwers het gezuiverd water ophalen om hun akkers te bevloeien.

RWZI Kampenhout,

gelegen langs de Zeypestraat, werd op 17 december 2004 in gebruik genomen en heeft een capaciteit van 7.000 IE (InwonersEquivalenten).
Er wordt momenteel maximaal 138 l/s opgepompt in regenweeromstandigheden. In de toekomst (project in de steigers) zal binnen hetzelfde perceel de capaciteit biologisch opgedreven worden naar 241 l/s (capaciteit 13500 IE) gezien de te verwachten belasting in 2050 berekend wordt op 13.514 IE.

De waterzuivering duurt gemiddeld 24 uur en dagelijks komt er ± 500 m³ gezuiverd water in de Weesbeek terecht.

Bijgaande foto's werden genomen tijdens opendeurdag van 29 mei 2005

Aanvoervijzel (archimedesschroef)

Beluchtingsbekken

Bezinkingstanks

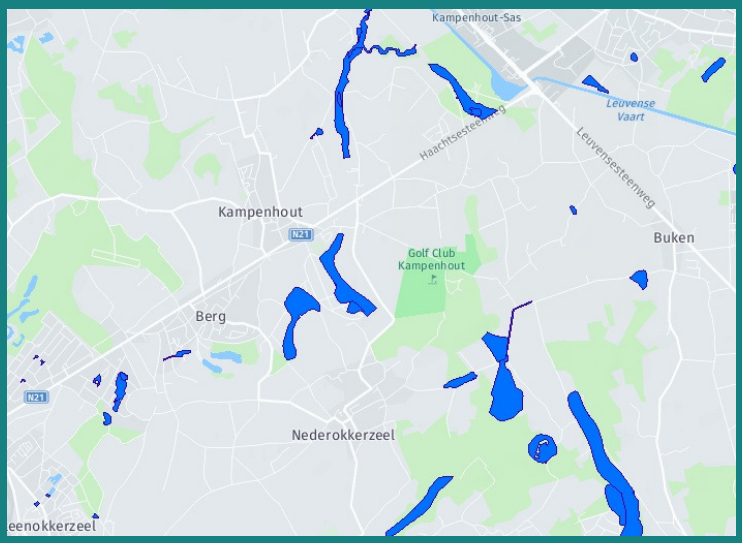
Het gezuiverde water wordt via een overstortramp en effluent vanuit de bezinkingstanks terug naar de Weesbeek gevoerd

Campenholt
Heemkring Kampenhout

KAMPENHOUT
KNAP·LANDELIJK·ZORGZAAM

Wateroverlast in Kampenhout 19

**Het gevaar voor beekoverstroming is in Kampenhout beperkt in vergelijking met vele andere gemeenten.
Met de watersnood van juli 2021 nog vers in de herinnering is het niet overbodig onze beken ook vanuit deze optiek te bekijken.
De wateroverlast toen was echter minder aan overstromende beken te wijten dan aan een te grote en te snelle watertoevloed over het land en een te geringe buffering, zowel in de open ruimte als in de bebouwde kommen.**

In Geopunt.be vinden we deze kaart van de 'recent overstroomde gebieden' (periode 2000-2016) : op de plekken waar we het verwachten, zoals het samenloopgebied van Molenbeek, Weesbeek en Weisetterbeek, delen van de wijk Terbronnen en verder in delen van het Silsomgebied. Maar in juli 2021 stonden ook andere plekken onder water, zoals delen van Nederokkerzeel-dorp.

De Weesbeek op 15 juli 2021, Zeypewegel.

Wateroverlast in Terbronnen, november 2010.

De beken reageren verschillend op intense regenval. Op 15 juli steeg het peil van de Weesbeek (boven) fel, terwijl de (oostelijke) Molenbeek amper reageerde (Waterstraat). De Weesbeek is eerder een regenbeek, de Molenbeek eerder een grondwaterbeek. Bovendien is de Molenbeek over een grote afstand ingedijkt (Veltem-Beisem), waardoor er minder zijdelings water in komt.

Campenholt
Heemkring Kampenhout

KAMPENHOUT
KNAP·LANDELIJK·ZORGZAAM

De bekenwerkgroep

Hubert Gulinck: Campenholt, projectleider
Erik Heymans: Campenholt
Hugo Schoevaerts: voorzitter Campenholt
Sonia Van den dries: Campenholt
Marijke Van Bosstraeten: Gemeente Kampenhout
Gerry Croon: Gemeente Kampenhout, Campenholt
Huub van der Steld: Campenholt
Oscar Dekeyser: Campenholt
Walter Ottevaere: Natuurpunt afdeling Kampenhout
Liesbeth Merckx: Campenholt, Natuurpunt
Wim Aertsen: Regionaal Landschap Dijleland

Posters en foto's (behalve anders vermeld):
Hubert Gulinck en Erik Heymans.

Dank aan : Paul Behets, Jean-Marie Verhulst, Walter Ottevaere, Patrick Vertommen, Stefan Imbrechts voor extra informatie, foto's, afbeeldingen, archiefstukken enz.,

het Gemeentebestuur van Kampenhout en de Technische Dienst van de Gemeente,

de Provincie Vlaams-Brabant en het Regionaal Landschap Dijleland voor de subsidiëring van de naamplaten,

de wandelgidsen: Brigitte D'Haese en Liesbeth Merckx.

Foto Walter Ottevaere